

NEMZETI KÖZZSOLGÁLATI EGYETEM
2020. NOVEMBER

bonum PUBLICUM

Több gyermek,
több pénz –
Novák Katalin
miniszter

Ludovika
Nagyköveti Fórum
– USA

AMERIKAI ELNÖKVÁLASZTÁS

JOE BIDEN AZ EGYESÜLT ÁLLAMOK
46. ELNÖKE

A fenntarthatóság árnyalatai

A kötetben olvasható elemzések olyan szemléletváltoztatást igyekeznek segíteni, amely mind a gazdaságpolitika, mind a vállalati menedzsment, mind pedig a társadalmi gondolkodás területén egyre sürgetőbb. A kötet szerzői ezért az állami és vállalati döntéshozók, továbbá minden, a jövőért ma tenni akaró állampolgár figyelmébe ajánlják művüket.

Megjelent, keresse webshopunkban és könyvesboltunkban!

www.ludovika.hu
Ludovika Egyetemi Kiadó

NKE Könyvesbolt

Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Oktatási Központ
1083 Budapest, Üllői út 82. • Tel.: 06-1-432-90-00/20-444 • E-mail: vasarlas@ludovika.hu
Nyitvatartás: hétfőtől csütörtökig: 7.30–16.00-ig, pénteken: 7.30–13.30-ig

Ludovika Collegium a legkiválóbbaknak

Járvány: pusztító hatás a gazdaságra is

Aki kapja, marja? – azeri–örmény háború

JÁRVÁNY ÉS ELNÖKVÁLASZTÁS

Az elmúlt hetekben a folyamatosan romló járványhelyzettől és az amerikai elnökválasztástól volt hangos a sajtó szerte a világban. A két téma ugyanakkor az utóbbi esetben jelentősen össze is kapcsolódott, hiszen sokak szerint a nem megfelelő járványkezelésnek köszönhető vereségét Trump és győzelmét Biden. A helyzet ennél természetesen jóval összetettebb, aminek megértéséhez jobban kell ismerni az amerikai emberek gondolkodását és az ottani választási rendszer sajátosságait. Elemzésünkben mi is ilyen szempontokból kerestük a választ a hihetetlenül izgalmas versengés okait kutatva. A pandémia nemcsak a politikára, de a gazdaságra is jelentős hatással van. Talán ezért is ödzkodott a kormány sokáig a szigorúbb járványügyi intézkedések meghozatalától, amelyre lapzártakor azonban végül sor került. Magazinunkban az NKE fiatal közgazdász oktatói segítségével próbáljuk feltárni a pandémia és a gazdaság legfontosabb összefüggéseit. Ehhez kapcsolódik az is, hogy a kormányzat számos családvédelmi intézkedést is hozott az elmúlt időszakban, amelyekről Novák Katalin, a nemrégiben kinevezett tárca nélküli miniszter nyilatkozott lapunknak. Az elkövetkező hetek, hónapok mindannyiunk számára nehéznek ígérkeznek, ehhez kívánunk kitartást, testi-lelki egészséget és jó olvasgatást.

Szőr Ádám
felelős szerkesztő

TARTALOM 2020. NOVEMBER

02	MOZAIK	22	ŐSZI KÖNYVSZÜRET	39	AKI KAPJA, MARJA?
– AZERI–ÖRMÉNY HÁBORÚ
06	CSALÁDTÁMOGATÁS: EGYEDÜLÁLLÓ
A VILÁGON – INTERJÚ NOVÁK
KATALINNAL	24	JÁRVÁNY – PUSZTÍTÓ HATÁS
A GAZDASÁGRA IS	42	LASSAN TÖRT A CSÚCSRA
AZ USA 46. ELNÖKE
11	ERŐSÖDŐ AMERIKAI–MAGYAR
KAPCSOLATOK	26	ÁTALAKULÓBAN AZ EGÉSZSÉGÜGY	46	A MAGYAREGREGYI KÍSÉRLETI
VÍZGYŰJTŐ
14	AMERIKAI VIZEKRE SEGÍTHET
AZ ÚJABB EGYÜTTMŰKÖDÉS	29	PÉLDÁTLAN HACKERTÁMADÁS
MAGYARORSZÁGON	49	A KISVÁROS DICSÉRETE
16	ÉLMÉNYSZERŰ KÖZÖSSÉG
A LEGKIVÁLÓBBAKNAK	32	KUTYÁK A KÖZ SZOLGÁLATÁBAN	52	MÉLYPONTRÓL A DICSŐSÉGBE
18	TAVASZI SZELET HOZOTT AZ OKTÓBER	34	ÉVFORDULÓT ÜNNEPELT A MAGYAR
HONVÉDSÉG	55	FÉLELEM – TRUMP A FEHÉR HÁZBAN
20	„EZERÉVES HATÁS” – TRIANON KÉPEKBE	36	ÚJJÁÉLED A HONVÉD
KÖZÉPFOKÚ OKTATÁS	56	DAVID ATTENBOROUGH
– EGY ÉLET A BOLYGÓNKON

VILÁGŪR TÁRSADALOMTUDOMÁNYI KUTATÓMŰHELY AZ NKE-N

A világűr felhasználásának társadalomtudományi kérdéseit vizsgálja a Nemzeti Közszolgálati Egyetemen nemrégiben létrejött Világűr Társadalomtudományi Kutatóműhely. A világűr felhasználása és kutatása mára az egyik legdinamikusabban fejlődő terület, amelynek eredményei a mindennapjaink részévé válnak. Kibontakozóban van egy „második űrverseny”, amelynek egyik hajtóereje, hogy a technológiai fejlődés hatására belátható közelségbe került a Hold ásványi kincseinek kitermelése, de a katonai képességek is egyre fejlettebbek, és az államok mellett, vagy velük együttműködésben egyre több magánvállalat is folytat őrtevékenységet. Mindezek egyre inkább sürgetik a társadalomtudományi válaszokat nemzetközi és hazai szinten egyaránt. Ezt felismerve jött létre a kutatóműhely, amely összefogva a hazai tudományos élet meghatározó kutatóit, szakértőit, a világűr felhasználásával kapcsolatos jogi, biztonságpolitikai, hadtudományi és szociológiai kérdéseket vizsgálja majd.

NAGYDÍJ KOLTAY ANDRÁSNAK

Idén az NKE rektora, Koltay András kapta a Reklám Önszabályozás Nagydíjat, a reklám társszabályozás hazai bevezetésében szerzett érdemeiért. A díjat olyan személy kaphatja meg, aki sokat tett a reklám önszabályozás elveinek és gyakorlatának fejlesztéséért és elfogadtatásáért. Túlás nélkül állíthatjuk, hogy Koltay András szerepe meghatározó volt a magyar jogrendben példa nélkül álló társszabályozási rendszer törvényi bevezetésében. A jogszabály elfogadása után pedig a médiahatóság és a társszabályozásban érintett szakmai szervezetek közötti együttműködés kereteinek kialakításáról szóló tárgyalásokat vezette. Miután a Médiatanács tagjaként lejárt a mandátuma, az Önszabályozó Reklám Testület választmánya úgy döntött, hogy tevékenységéért Koltay Andrást a testület nagydíjával tünteti ki. A díjátadásra az ÖRT éves közgyűlésén, virtuális formában került sor.

STRATÉGIAI IRÁNYOK A HONVÉDELMI MINISZTER TOLMÁCSOLÁSÁBAN

A Honvédelmi Minisztérium és a Magyar Honvédség Parancsnokságának szétválásáról, a Zrínyi 2026 Honvédelmi és Haderőfejlesztési Program aktualitásairól és a haderő jövőjét meghatározó stratégiai célkitűzésekről tartott előadást Benkő Tibor honvédelmi miniszter az NKE Hadtudományi és Honvédtisztképző Karán. *„Egy kiszámíthatatlan biztonsági környezet kezelésére kell felkészülni”* – fogalmazta meg a stratégiai célokat Benkő Tibor, aki utalt az elmúlt időszakban a Krím félszigeten és a Nyugat-Balkánon történetekre, amelyek közvetlen környezetünk sebezhetőségét mutatják meg. A miniszter véleménye szerint ehhez szükséges egy olyan „nemzeti képesség” kifejlesztése, amely a NATO elvárásait túlszárnyalva garantálja a békét és a biztonságot. *„A NATO által elvárt képesség és a nemzeti képesség között mintegy négyezer milliárd forint fejlesztési értékű különbség van”* – fejtette ki a miniszter, aki a rövid és középtávú célok között említette a Nyugat-Balkán stabilitásának fenntartását, az afganisztáni és iraki szerepvállalásunk letelte után az afrikai szerepvállalásunk erősítését. Mindezek a szövetségesek részéről is elismerést váltanak ki, aminek bizonyítéka, hogy 2021-től a koszovói KFOR misszió parancsnoki feladatait magyar táborkok látja majd el. Az előadáson a katonai felsővezető szakirányú továbbképzési szak hallgatói vettek részt.

ÁLLAMI KITÜNTETÉSEK AZ NKE TÖBB OKTATÓJÁNAK

A Nemzeti Közszolgálati Egyetem több oktatója részesült elismerésben az 1956-os forradalom és szabadságharc emléknapja alkalmából. A Magyar Érdemrend tisztikeresztje polgári tagozat kitüntetést kapott Gazdag Ferenc, a Magyar Tudományos Akadémia doktora, a Nemzeti Közszolgálati Egyetem professor emeritusa. A Magyar Érdemrend lovagkeresztje polgári tagozat kitüntetéssel ismerték el Hörcher Ferenc, az NKE Politika- és Államelméleti Kutatóintézete intézetigazgató egyetemi tanárának, kutatóprofesszorának a munkáját. A Magyar Érdemrend lovagkeresztje elismerést vehette át Gazsó L. Ferenc Táncsics Mihály-díjas újságíró, író, jogász, a Nemzeti Közszolgálati Egyetem címzetes egyetemi docense, a Magyar Távirati Iroda volt vezérigazgatója.

ÚJ NEMZETI KIVÁLÓSÁG PROGRAM

Bemutatták kutatási eredményeiket az Új Nemzeti Kiválóság Programban részt vevő NKE-s hallgatók, doktoranduszok és oktatók az Oktatási Központban tartott zárókonferencián. Csikány Tamás ezredes, tudományos rektorhelyettes arról beszélt: az egyetem az Innovációs és Technológiai Minisztériumtól kapott forrás segítségével mindent támogatást megad azoknak, akik úgy gondolják, hogy nemcsak a hétköznapi kötelességüknek szeretnének eleget tenni, hanem többet akarnak nyújtani, és céljuk a lehető legmagasabbra eljutni a tudományos életben. A program harmadik évét az Innovációs és Technológiai Minisztérium 95 millió forinttal támogatta, amelyből 67 millió forintot ösztöndíjakra, 27 milliót pedig kutatások megvalósítására fordítottak. A lezáruló pályázati szezonban a beérkező 133 pályázatból 62-t támogattak.

KÖZÉP-EURÓPAI VÁLASZOK A GLOBÁLIS ÖKOLÓGIAI VÁLSÁGRA

„Szélsőséges időjárási jelenségekkel élünk együtt, ebben az árvíz, a belvíz és az aszályos jelenségek is összeadódnak” – hangzott el az NKE Közép-Európa Kutatóintézet által szervezett online kerekasztal-beszélgetésen. A globális ökológiai válság okozta kihívásokról és annak magyarországi kezeléséről rendezett beszélgetés célja azt volt, hogy felhívja a figyelmet a környezetbiztonság fontosságára, és tudatosítsa az egyetemi polgároknak a környezetvédelmi gondolkodás közép-európai szerepét és benne Magyarország jelentőségét.

A MESTERSÉGES INTELLIGENCIA HATÁSÁIRÓL TANÁCSKOZTAK

A mesterséges intelligencia elméleti megközelítésére szervezett online kerekasztal-beszélgetést az NKE Nemzetközi Igazgatósága. A külföldi és hazai szakértők részvételével zajló esemény a mesterséges intelligencia társadalmi vonatkozásait járta körül, s arra a kérdésre kereste a választ: milyen hatással lesz korunk nagyléptékű technikai fejlődése az emberek mindennapjaira? „A mesterséges intelligencia vizsgálatának kérdése egy szimbolikus téma” – köszöntötte a beszélgetés résztvevőit Breuer Klára. Az NKE nemzetközi igazgatója szerint az életünket alaposan felforgató koronavírus-járvány pozitív hozadéka, hogy kénytelenek vagyunk új megoldások felé nyitni, és például a nemzetközi megbeszéléseket az online térben megtartani. A Nemzetközi Igazgatóság célja, hogy a jelenlegi időszakban is folytatódjon az egyetem nemzetközi kapcsolatainak erősítése stratégiai irányokban.

LUDOVIKA ZENESZALÓN MORRICONE TISZTELETÉRE

Hosszú idő óta először újra játékos dallamok töltötték meg a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Széchenyi Dísztermét. Szilasi Alex zongoraművész és Horváth Attila alkotmánybíró közös rendezvénye, a Ludovika Zeneszalón ismét jelenléti formában várta az érdeklődőket, akik ezúttal Ennio Morricone pályájába tekinthettek be. „Morricone minden szempontból hatalmas forradalmár, újtó” – mondta Horváth Attila alkotmánybíró, egyetemi tanár az olasz zeneszerzőről, aki máshogy dolgozott, mint pályatársai: nem ő igazodott a rendező és forgatókönyvíró által elképzelt tartalomhoz, hanem ők igazították a jeleneteket Morricone zenéjéhez. Szilasi Alex szerint a „spagetti westernfilmek” komponistája ezzel jelentőset alkotott a zene-történetben, és olyan képzettársításokat hozott létre a zene révén, hogy a filmnek szinte minden mozzanata ikonikussá vált.

STRATÉGIAI MEGÁLLAPODÁS AZ MVM CSOPORTTAL

Közös K+F+I programok és projektek megvalósítására kötött stratégiai együttműködési megállapodást az MVM Magyar Villamos Művek Zrt. és a Nemzeti Közszolgálati Egyetem. A megállapodás alapján a felek olyan programokon dolgoznak közösen a jövőben, amelyek a fenntartható fejlődést és a közszolgáltatások minőségét szolgáló innovatív megoldásokat támogatják. Az együttműködés lehetőséget teremt közös posztgraduális képzés és mentori programok indítására is. Mindkét intézmény kiemelt jelentőséggel bír Magyarország működése szempontjából, hiszen az MVM Csoport hazánk energiaellátásának biztosítója, míg az NKE az ország kül- és közbiztonságához járul hozzá.

ZRÍNYIEK A HAZA SZOLGÁLATÁBAN

A 400 éve született költő, hadvezér és államférfi, Zrínyi Miklós emléke előtt tisztelegtek egy izgalmas kiállítással a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Karán. Az idei Zrínyi-emlékvé kiemelt kari programjaként megvalósult tárlatot Németh Szilárd, a Honvédelmi Minisztérium parlamenti államtitkára, miniszterhelyettes is megtekintette. A *Zrínyiek a haza szolgálatában* című kiállításon 16–17. századi rézkarcok, színezett rézmetszetek, portrék, térképek és régészeti leletek között kalauzolta végig a látogatókat Padányi József vezérőrnagy, egyetemi tanár, a Zrínyi-kutatások egyik meghatározó alakja. A tábornok magángyűjteményének legszebb darabjait is az érdeklődők elé tárta, tovább bővítve ezzel a korszak és Zrínyi Miklós életének tárgyasult leírását. A tárlat bemutatta az elmúlt 15 év kutatásainak publikációs tevékenységét is: angol, magyar és horvát nyelvű folyóiratokkal és könyvekkel találkozhattak a látogatók.

Családtámogatás: egyedülálló a világon

„Jó úton indultunk el tíz évvel ezelőtt, nem érdemes letérni róla” – nyilatkozta a kormány családtámogatási programja kapcsán lapunknak Novák Katalin. A nemrég kinevezett tárca nélküli miniszter szerint sikerült megtörni a népességfogyás régóta meglévő trendjét, és sikerült visszaadni a munka korábban elvesztett becsületét is. Az interjúban szólt arról is, hogy januártól elindul Magyarország legnagyobb otthonteremtési programja, amelynek célja, hogy az emberek még jobb körülmények között tudják nevelni gyermekeiket.

● Október elsejétől már nem államtitkárként, hanem tárca nélküli miniszterként dolgozik tovább a kormányban. Mennyit változott az élete az elmúlt hetekben?

Többet, mint gondoltam. Abban a szerencsés helyzetben vagyok, hogy miniszterelnök úr úgy kért fel erre a feladatra, hogy folytathatom azt a munkát, amelyet 2010-ben a magyar kormány elkezdett a családok támogatásában, és amelyben államtitkárként az elmúlt közel hét évben magam is részt vehettem. Miniszterként nagyobb az önállóság, de nagyobb a felelősség is, igyekszem ezzel jól élni.

● Mennyire szól ez a változás a személyes sikerének, és mennyire a családtámogatás kiemelt ügyének?

Személyes sikerek nincsenek támogató közösség nélkül, ez igaz erre az esetre is. Csapatban dolgoztam eddig is, ezt követően is így fogok. Ez részben a saját kollégáimat jelenti, részben a kormányzat többi szereplőjét, a családszervezeteket, valamint az egyházak, a tudományos élet, a vállalatok velünk közösen gondolkodó tagjait.

● Közösségi oldalán azt írta, hogy céljai között szerepel az elmúlt tíz év eredményeinek, a gazdag családtámogatási rendszer minden elemének megőrzése és a lehetőségek bővítése. Európai összehasonlításban mennyire tartja jónak a hazai rendszert, és melyek benne a magyar specifikumok?

A világon egyedülálló a magyar családtámogatási rendszer, abban is, hogy mi a zászlónkra tűztük: minden »

A TEHETSÉGGONDOZÁS NEMZETI ÜGY

„A tehetséggondozás nemzeti ügy, és még a koronavírus-járvány sem állíthatja meg” – mondta a családokért felelős tárca nélküli miniszter a Nemzeti Tehetségügyi Koordinációs Fórum online ülése utáni sajtótájékoztatóján. Elhangzott, hogy jövőre minden eddiginél magasabb összegből, 3,6 milliárd forintból gazdálkodhat a nemzeti tehetségprogram. „Koronavírus-járvány ide vagy oda, a magyar fiatal tehetségek számíthatnak segítségre, anyagi támogatásra” – mondta Novák Katalin. A miniszter hozzátette, hogy az ülésen elfogadták a 2021–2022-es tehetséggondozási cselekvési tervet, amelyet rövidesen a kormány elé visznek, ezután pedig kiírják a pályázatokat. A programok közül kiemelte az idén indított Stipendium Peregrinum ösztöndíjprogramot, amelynek segítségével a tehetséges magyar fiatalok a világ legjobb egyetemén tanulhatnak állami ösztöndíjjal, és már a felvételi költségeinek megtérítésére is lehet pályázni. Két pályázati kategória lesz: az egyik a tehetségek közvetlen támogatását, például a megfelelő tanulási környezet kialakítását, a másik pedig a szervezetek, közösségek támogatását segíti. Novák Katalin felhívta a figyelmet arra is, hogy nincs máshol a világon olyan tehetséggondozó program, amelyhez az állampolgárok is hozzájárulhatnak személyi jövedelemadójuk 1 százalékával.

ÚJ CSALÁDTÁMOGATÁSOK 2021. JANUÁR 1-JÉTŐL

	Új ingatlan vásárlása, építése	Használt ingatlan vásárlása	Használt ingatlan felújítása	Használt ingatlan bővítése
5% áfa 25% helyett*	X			
5% áfa visszaigénylése**	X			
50%-os felújítási támogatás***			X	
Illetékmentesség**	X	X		
Többgenerációs CSOK****				X

* nincs gyermekre / CSOK-ra vonatkozó feltétel

** feltétel: CSOK igénybevétele

*** 3 millió forintig, feltétel: gyermek megléte

**** 1 gyermekre 0,6 millió, 2 gyermekre 2,6 millió, 3 gyermekre 10 millió forint

Forrás: Portfolio-gyűjtés

kormányzati döntésnél a magyar családok érdekeit tartjuk szem előtt. Ez tehát nem a családpolitika „játszótere”, hanem mindannyiunk közös ügye, felelőssége. Abban is kiemelkedünk a többi országhoz képest, hogy a GDP közel 5 százalékát fektetjük be a családok támogatásába, ez messze meghaladja a nemzetközi átlagot. De nem is elsősorban a számokon van a hangsúly, hanem inkább azon, hogy a magyar fiatalok érezzék, van segítség akkor, ha felelős módon családot szeretnének alapítani, gyermeket nevelni.

● **A koronavírus-járvány mindannyiunk életét befolyásolja a társadalmi érintkezésektől kezdve a gazdaságon át a munkahelyekig. Hogyan lehet ebben a helyzetben megőrizni a családok életszínvonalát? Milyen eszközei vannak erre a kormánynak?**

A legfontosabb feladatunk most a magyar emberek egészségének védelme. Emellett szeretnénk megőrizni azokat az eredményeket, amelyeket közösen értünk el az elmúlt tíz évben, és bízunk abban, hogy a koronavírus-járvány sem okoz nehezen visszafordítható gazdasági visszaesést. A családok életszínvonala megőrzésének záloga a munka és az otthon. Hogyha van biztos fedél a fejük felett, és van tisztas megélhetést biztosító munkájuk, akkor a szülők tudnak gondoskodni a gyerekeikről

és akár az idős nagyszülőkről, családtagokról is. Ezért dolgozunk.

● **A kormány munkához köti a családtámogatásokat, ugyanakkor sokan kifogásolják, hogy például a családi pótlék összege nem emelkedik. A két dolgot egyszerre nem lehet megvalósítani?**

A magyar emberek joggal várják el, hogy az, aki gyermeket vállal, vegye ki a részét a közös feladatokból is. Ezért kötjük munkához a családtámogatások jelentős részét. Ehhez persze az is kell, hogy legyen munka. Magyarországon rég nem látott alacsony szinten van a munkanélküliség, még most, a koronavírus-járvány ideje alatt is. Mostanra talán sikerült visszaadni a munka korábban elvesztett becsületét, ma már nem nézik jó szemmel, ha valaki »

Novák Katalin édesanya, feleség, gyerek, miniszter, elnök és alelnök, valamint országgyűlési képviselő is egy személyben. Hat éve az Emberi Erőforrások Minisztériumának család- és ifjúságügyekért felelős államtitkáraként, idén ősztől pedig tárca nélküli miniszterként képviseli a magyar családok ügyét. Családanyaként és politikusként célja a generációk közti együttműködés ösztönzése, a gyermekvállalás segítése, valamint kiemelten fontosnak tartja azon feltételek érvényesülését, hogy a nőknek ne kelljen választani a család és a karrier között. Nevéhez fűződik a Családok évének meghirdetése, a Budapesti Demográfiai Csúcstalálkozó megszervezése, a Babaváró támogatás és az édesanyák szja-mentességének bevezetése, az Otthonteremtési Program, valamint a bölcsődei fejlesztések elindítása. Munkásságának elismeréseként számos kitüntetést kapott, többek között idén a Lengyel Köztársasági Érdemrend parancsnoki keresztjével, tavaly pedig a Francia Becsületrend lovagkeresztjével tüntették ki.

ERŐSÖDŐ AMERIKAI- MAGYAR KAPCSOLATOK

Szülei minden pénzüket neki adták, hogy elindíthassa első vállalkozását. Nagy álma volt, hogy New York polgármestere legyen, de az élete máshogy alakult. Az üzleti világ mellett pedig a közszolgálatba is belekóstolt az anyai ágon magyar felmenőkkel is büszkélkedő David Cornstein leköszönő amerikai nagykövet, aki októberben a Ludovika Nagykövetségi Fórum vendége volt.

Az otthonfelújítási támogatás célja, hogy azok a családok, akik nem költöznének, de az otthonukat szeretnék szépíteni, korszerűsíteni, alakítani vagy bővíteni, ehhez segítséget kapjanak. Itt arról van szó, hogy az otthon felújítására elköltött összegnek a felét visszakapják azok, akik gyermeket nevelnek. Ez hárommillió forintos állami támogatást jelenthet egy család esetében, ami nem kevés. Láthatóan nagy is az érdeklődés. Hogy ezzel párhuzamosan az Európai Unió egy zöldítési stratégiát hirdetett meg, amelynek részeként terveznek otthonok korszerűsítéséhez kapcsolódó támogatást is, ez egyrészt független a magyar kormány programjától, másrészt örülünk neki, főként akkor, ha majd látjuk, hogy tényleg megvalósul, hiszen egyelőre csak tervekről van szó.

- **Mennyire tartja fontos lépésnek azt, hogy a CSOK-kal ingatlant vásárlók illetékmentességet kapnak januártól?** Aki vásárolt már ingatlant, az pontosan tudja, hogy milyen fájdalmas pillanat az, amikor a lakás vagy ház árának kifizetését követően megkapják az illeték kiszabásáról szóló értesítést. Ez bizony milliós tételt jelenthet egy család esetében. Január elsejétől, aki CSOK-kal vásárolt otthont, teljes illetékmentességet élvez majd. Úgy érzem, ez egy komoly segítség lesz, például azoknak is, akik egy alacsonyabb összegű CSOK-ot vesznek fel egy gyermek nevelése és használt ingatlan vásárlása esetén, hiszen az illetékmentesség teljességét ők is élvezhetik majd.

- **Magyarország népessége – ugyan csökkenő mértékben, de – folyamatosan fogy. Hogy látja, a kormányzat eddigi és jövőbeni várható intézkedései mennyire hozhatnak átütő fordulatot ezekben a trendekben?**

Négy évtizedes terhet cipelünk, hiszen 1981 óta minden évben fogy Magyarország népessége. Ezt a folyamatot nem lehet egyik percről a másikra megállítani, sőt megfordítani. Mi mégis erre vállalkoztunk. A jelek biztatóak, a gyermekvállalási kedv évtizedek óta nem volt olyan magas, mint most, ahogy negyven éve nem kötöttek annyian házasságot, és 60 éve nem váltak el olyan kevesen, mint a tavalyi évben. Idén is több gyermek született szeptember végéig, mint tavaly, kevesebben haltak meg, és több a házasságkötés is, nagyobb a gyermekvállalási kedv, és kevesebb a terhességmegszakítás is. Jó úton indultunk el tíz évvel ezelőtt, nem érdemes letérni róla. ●

Szöveg: Szöőr Ádám • Fotó: Kékesi Donát

a segélyekre alapozva alakítja ki életstratégiáját. A családi pótlék mellett a köznevelésben mindenkire eljut az ingyenes tankönyvellátás, a rászoruló gyermekek számára nyújtott ingyenes étkezés, nem csak iskolaidőben, hanem a szünidők teljes időtartama alatt is. Illetve, ott vannak az Erzsébet-táborok is, csak hogy néhány példát említsek.

- **2022 végéig újra 5 százalék lesz az áfa az új építésű lakásokra. Mennyire segítheti ez az intézkedés a családokat és a gazdaságot?**

Az otthonteremtési programunk elsősorban azt a célt szolgálja, hogy biztos fedél legyen a családok feje felett. Másrészt persze az új lakások építésén keresztül az építőipar fellendítéséhez, ezen keresztül a gazdasági növekedéshez is hozzájárul. Az áfacsökkentés az új építésű ingatlanokra vonatkozik, 27 százalékról 5 százalékra csökkentjük az áfát január elsejétől. Bízom benne, hogy ez nagyobb mozgásteret ad azoknak, akik új lakás vásárlása előtt állnak. És ne felejtjük el, azok, akik CSOK-kal vásárolják új otthonukat, az 5 százaléknyi áfát is visszaigényelhetik majd.

- **Egy új otthonfelújítási programot is bejelentettek. Ettől az intézkedéstől konkrétan mit várnak? Szinte ezzel párhuzamosan jelentett be az Európai Bizottság is egy épületfelújítási programot. Mennyire függ össze a két program?**

A Nemzeti Közszerológati Egyetem rendezvényén való részvétele az egyik utolsó nyilvános magyarországi szereplése volt az október végén távozó diplomatának. „Hiszem, hogy a közel egy évtizedes modern amerikai–magyar kapcsolatok erősek, és egyetértünk az amerikai barátainkkal abban, hogy a közös értékeinken alapuló közös fellépés mindkettőnkét még erősebbé tesz” – ezekkel a szavakkal köszöntötte a fórum résztvevőit Koltay András. Az egyetem rektora egyebek mellett szólt az Egyesült Államok és Magyarország között fennálló történelmi kapcsolatokról, külön hangsúlyozva, hogy bár a 20. század nagyobb részében külön oldalon álltunk, az Egyesült Államok még a legsötétebb időkben is segítő kezet nyújtott Közép-Európának, így hazánknak is. Közös történelmünk legfontosabb állomásaként Magyarország 1999-es NATO-csatlakozását jelölte meg Koltay András, hozzátéve, hogy „onnantól már nem csak barátok, szövetségesek is vagyunk”. Breuer Klára, az intézmény nemzetközi igazgatója szólt a nagykövet életének és pályájának fontosabb állomásairól és arról, hogy bár mindig büszke New York-i volt és marad is, családi kötődése révén mindig otthon lesz Magyarországon is. Az üzletemberből lett diplomata az évek során kipróbálta magát a magánszféra mellett a közszerológatban is. Mindkét területen alapelvének a kölcsönös tiszteletet és a párbeszédet tartotta, és hitt abban, hogy a közös pontok mindig

megalálhatók, legyen szó gazdaságról, energia-, biztonság- vagy védelempolitikáról.

David Cornsteint 2017-ben delegálta az Egyesült Államok Magyarországra, és az első naptól az volt a célja, hogy a két ország közti baráti kapcsolatot még szorosabbá és erősebbé tegye. „Nem csak professzionális munkát végzett, de szenvedélyesen akarta jobbá tenni a két ország viszonyát” – hangsúlyozta az eseményen Breuer Klára igazgató. Az amerikai diplomata korábban sosem álmodott arról, hogy nagykövetként járja majd a világot, így aztán először telefonbetyárkodásnak hitte a Fehér Ház hívását, amikor az elnök személyesen kereste meg azzal, hogy képviselje az amerikai érdekeket Közép-Kelet-Európában és Budapesten. „Nem számít, mit tettél eddig az életben, ez lesz a legjövödelmezőbb, legizgalmasabb kaland, amit valaha átélteél” – indították budapesti útjára nagykövet társai Cornsteint, aki szerint ez a jóslat be is igazolódott az itt töltött évek alatt. Hivatalba lépésének első napján még csak hitt abban, hogy jobbá teheti az amúgy is virágzó kapcsolatokat, ma viszont már tudja is azt, hogy ez sikerült. Munkája során mindig a közös hang megtalálására törekedett partnereivel. „Dialógust kell folytatni az emberekkel, ha szeretjük őket, ha nem..., a bizalomépítés viszont időt vesz igénybe” – fogalmazta meg a diplomácia lényegét Cornstein. A nagykövet működése legnagyobb eredményének a két ország

által múlt év áprilisában megkötött Védelmi Együttműködési Megállapodást (és abban játszott közvetítői szerepét) tartja. Ennek célja a kétoldalú kapcsolatok erősítése mellett, hogy stabilabbá tegye Magyarország védelmét, és felkészültebbé tegye az országot a 21. századi védelmi követelményeknek megfelelően. A megállapodás jó lehetőség hazánk számára, hogy a beszerzések és fegyverüzletek révén a NATO eszköztárával interoperábilissá váljon, növelve ezzel a szövetség erejét Európában.

A fórum második felében rendezett pódiumbeszélgetés résztvevői David Cornstein nagykövet mellett Stumpf István korábbi kancelláriaminiszter és alkotmánybíró, Csizmazia Gábor, az Amerika Tanulmányok Kutatóintézet vezetője és Mártonffy Balázs, a Nemzetközi Biztonsági Tanulmányok Tanszék adjunktusa voltak, akik a könnyedebb hangvételű témák mellett politikáról, gazdaságról és energetikáról is érkeztek a leköszönő nagykövettel. Stumpf István családjáról és hazánkhoz kötődő személyes élményeiről, benyomásairól, valamint nem mellesleg a magyar borokról kérdezte a nagykövetet, de szó volt arról is, hogy miként kezdődött barátsága Donald Trump elnökkel. Utóbbi kapcsán Cornstein megjegyezte, hogy New York (bármennyire is furcsa) egy kisváros, és ha azonos az érdeklődési kör, az emberek könnyen egymásra találhatnak.

A magyar szakemberek a nagykövet politikai normalizációban játszott szerepét, valamint a védelempolitika területén elért eredményeit emelték ki. Mártonffy Balázs a Védelmi Együttműködési Megállapodást két szempontból is jelentős mérföldkőnek tekinti: egyrészt a bilaterális kapcsolatok alakulása, másrészt a NATO szempontjából. „Fel kell készülni arra az eshetőségre, ha történik valami” – reagált az elhangzottakra Cornstein. Az eseményen szó volt a NATO és Ukrajna kapcsolatáról, Magyarország energiatfüggőségéről és Kína világpolitikai szerepéről is. Utóbbi kapcsán a nagykövet megjegyezte: fel kell ismerni az új Kínát, amely már nem az a „fejlődő Kína”, mint régen volt. Szó volt továbbá az ázsiai ország koronavírussal kapcsolatos felelősségéről, valamint a járvány után várható világgazdasági helyzetről is. Magyarország világpolitikában betöltött szerepe és stratégiai adottságai kapcsán két megoldandó kérdésre hívta fel a figyelmet Cornstein: egyrészt, hogy hazánknak tudnia kell kezelnie energiatfüggőségét, mert nem szabad, hogy ilyen jelentősen (80 százalékkal) függjön egy külső hatalomtól. ●

Szöveg: Zavodnyik Blanka • Foró: Szilágyi Dénes, MTI

CORNSTEIN ÉS DILLARD

David Cornstein feladatait az új nagykövet kinevezéséig Marc Dillard elsőbeosztott veszi át, aki 2019 óta a budapesti amerikai nagykövetség rangidős diplomatája. Dillard több mint húsz éve van az amerikai külügyminisztérium szolgálatában: Washingtonban és külföldön is több pozíciót töltött be. Budapestet megelőzően az Amerikai Egyesült Államok szófiai nagykövetségén volt a politikai és gazdasági ügyek tanácsosa, de szolgált Japánban, Koreában, Malawiban és a Kongói Demokratikus Köztársaságban is. A diplomata fontosnak tartja az amerikai–magyar kapcsolatok még szorosabbá tételét, követendő irányvonalként a gazdasági fejlesztést és az oktatást fogalmazta meg. „A nemzetközi iskolák létrehozását például nagyon böles stratégiai lépésnek gondolja, ugyanis ez jó lehetőséget biztosít a külföldi cégek dolgozóinak és családjaik számára, ami hosszú távon gyümölcsözővé teheti a gazdasági kapcsolatokat is” – fogalmazott júliusban ejtett debreceni látogatása során az elsőbeosztott.

AMERIKAI VIZEKRE SEGÍTHET AZ ÚJABB EGYÜTTMŰKÖDÉS

Tudományos célok elősegítése érdekében kötött hivatalos együttműködést a The Hungary Initiatives Foundation (HIF) és a Nemzeti Közszolgálati Egyetem (NKE). A két szervezet között már létezik kapcsolat, ezúttal ennek kiterjesztéséről írt alá megállapodást Koltay András rektor és Anna Smith Lacey, a szervezet ügyvezetője.

A The Hungary Initiatives Foundation egy washingtoni székhelyű, független nonprofit szervezet, amely amellel kötelezte el magát, hogy erősítse a két ország közötti együttműködést és megértést. Küldetésük, hogy tartós értéket teremtsenek az Egyesült Államok és Magyarország, valamint Magyarország és a sokszínű amerikai magyar közösség közötti kulturális és oktatási kötelek felélesztésével és megerősítésével. A szervezet elősegíti a két nemzet együttműködését és megértését, ezáltal a demokráciát, a szabadságot, az emberi jogokat és az emberi méltóságot, történelmünk és népeink legkedvesebb értékeit – olvasható a küldetésükkel kapcsolatos nyilatkozataikban. Az alapítványt az a felismerés ihlette, hogy Magyarország és az Egyesült Államok polgárainak alapvető kulturális értékeik vannak, emellett mély történelmi kapcsolataik, és elkötelezettek az egyéni emberi jogok iránt, amelyeket demokratikus önkormányzat által védenek és gyakorolnak. A HIF leszögezi: az Egyesült Államokban található a legnagyobb magyar diaszpóra, amelynek Magyarországhoz fűződő kapcsolatait mindkét ország javára lehet és kell is ápolni. Ennek érdekében az Alapítvány hosszú távú stratégiai és pénzügyi támogatást nyújt a meglévő és sikeresen

A THE HUNGARY INITIATIVES FOUNDATIONRÓL

Kétirányú szakmai csereprogramok és szakmai gyakorlatok

Ötletalapú szakmai előmeneteli lehetőségek a stratégiai szempontból fontos szektorokban az USA-ban élő magyarok és a magyarországi amerikaiak számára.

Meghatározó oktatási tapasztalatok

A legjobb minőségű, értékvezérelt oktatási tapasztalatok a szoros együttműködésben lévő amerikai tudományos intézményekkel.

Dinamikus digitális diaszpóra program

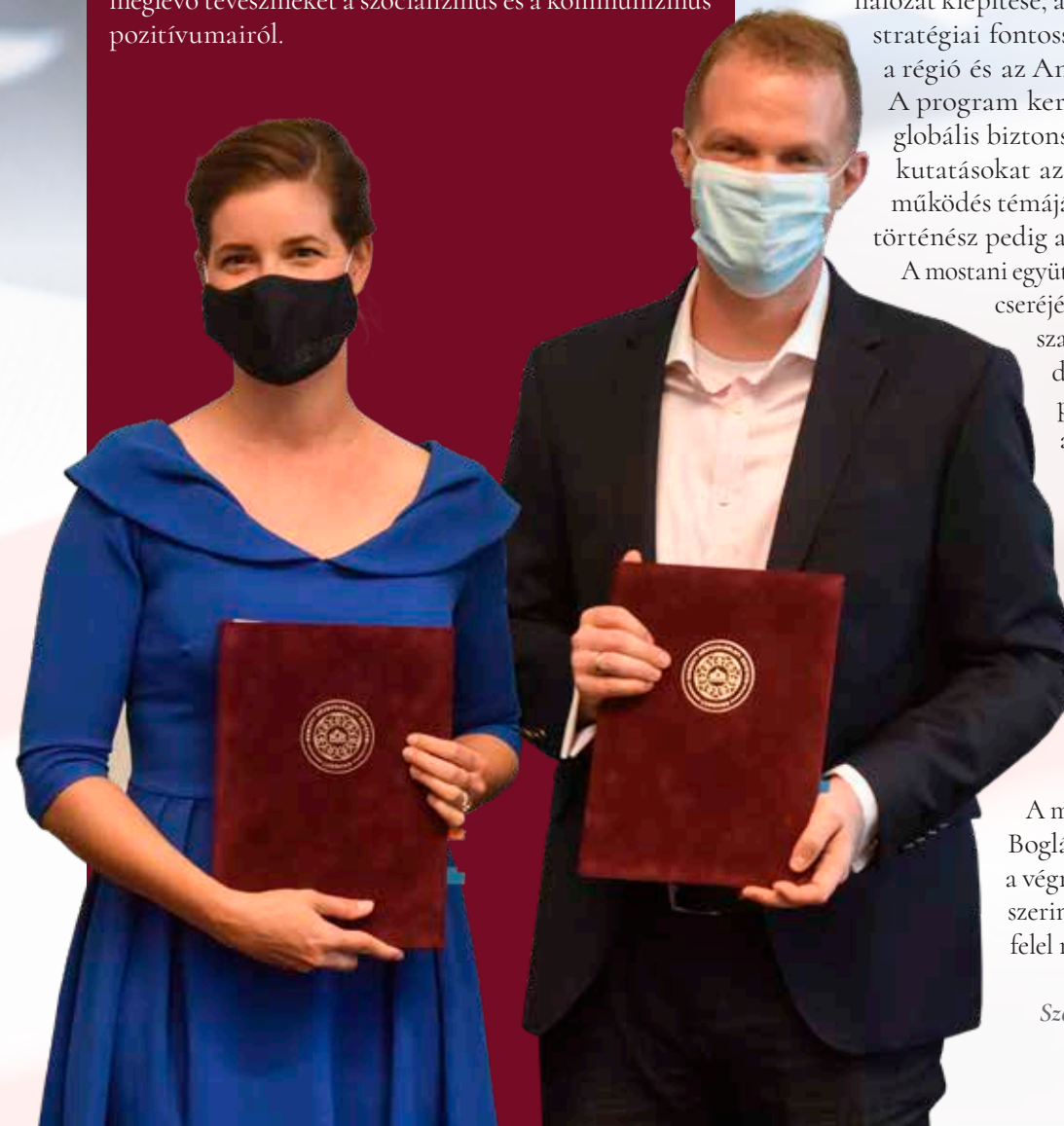
A magyar érdekltség megfogalmazása az Egyesült Államokban mobilalkalmazáson keresztül, hogy könnyen hozzáférhetőek legyenek a magyarok, amerikaiak és amerikai magyarok számára.

87
PARTNERSZERVEZET

191
KEDVEZMÉNYEZETT

KÖZEL A TŰZHÖZ

„Szervezetünk székhelye nagyon közel van a Fehér Házhhoz, az irodám ablakából jól rá lehet látni a híres Washington-émlékműre” – mondta el a Ludovika TV-nek adott interjúban Anna Smith Lacey. A HIF ügyvezetője szökött arról, hogy idén az USA-ban különösen nagy volt az érdeklődés Magyarország iránt: például a nyáron meghirdetett Budapest Fellowship Program négy helyére több mint harmincan jelentkeztek. A műsorban elhangzott, hogy az NKE-vel kötött együttműködési megállapodáson mindkét szervezetnél régóta dolgoznak a szakemberek, hogy mélyüljenek az amerikai–magyar kapcsolatok az egyetemi szférában is. Anna Smith Lacey szerint mindez abban is segíthet, hogy eloszlassa az amerikai egyetemisták körében még a mai napig meglévő téveszméket a szocializmus és a kommunizmus pozitívumairól.

működő amerikai szervezeteknek. A The Hungary Initiatives Foundation olyan programok révén támogatja az amerikai és magyar szervezetek és egyének együttműködését, amelyek megerősítik a két nemzet közötti személyközi, tudományos és kulturális kapcsolatokat. Az amerikai–magyar kapcsolatok felélesztése és elmélyítése érdekében az Alapítvány közös tudományos és kutatási projekteket kezdeményez az amerikai agytrösztökkel és tudományos intézményekkel, csereprogramokat folytat a két ország között, valamint ösztöndíjakat és szakmai gyakorlatokat szervez. A szervezetnek már korábban is volt kapcsolata a Nemzeti Közszolgálati Egyetemmel, a közelmúltban a Ludovika Campuson tartották a Budapest Fellowship Program (BFP) orientációs hetének tematikus napját. A program kiemelt partnere az NKE. A BFP fő küldetése egy olyan amerikai kutatókból és szakemberekből álló

hálózat kiépítése, amelynek tagjai értik Közép-Európa stratégiai fontosságát, és a jövőben hidat építenek a régió és az Amerikai Egyesült Államok között. A program keretében Ryan Brockhaus arizonai globális biztonsági szakértő az NKE-n végez majd kutatásokat az amerikai–magyar katonai együttműködés témájában, Stephen Sholl virginiai–texasi történész pedig a Ludovika Campuson lakik majd.

A mostani együttműködés hallgatók, oktatók, kutatók cseréjére irányul a két intézmény között, de szakmai tapasztalatcsere, közös ösztöndíjprogramok megvalósítása is szerepel a tervek között. A megállapodás aláírásán Koltay András rektor azt mondta: tartalmaz együttműködésre készülnek, és hosszú távra terveznek. A HIF ügyvezető igazgatója, Anna Smith Lacey utalt arra, hogy a Budapest Fellowship Programban már látnak egy növekedési pályát, az egyetemmel való együttműködés, például az Amerika Tanulmányok Kutatóintézet léte okán pedig „további potenciális lehetőségeket rejt”. A megállapodás aláírásán részt vett Koller Boglárka nemzetközi rektorhelyettes is, a végrehajtásáért pedig – a dokumentum szerint – Breuer Klára nemzetközi igazgató felel majd. ●

Szöveg: Tasi Tibor • Fotó: Szilágyi Dénes

Élményszerű közösség a legkiválóbbaknak

Ingyenes lakhatást, kiemelt ösztöndíjat és személyre szabott képzést nyújt a 2021. februárban induló Ludovika Collegium, amelynek célja, hogy a világról felelősen gondolkodó, stratégiai szemléletű, közérdeket szem előtt tartó szakemberek kerüljenek a közigazgatásba. A programról a Nemzeti Közszolgálati Egyetemen tartottak sajtótájékoztatót, ahol Gulyás Gergely Miniszterelnökséget vezető miniszter arról beszélt: az elmúlt években kevés ilyen program indult, ám manapság ezek reneszánszukat élik.

A Ludovika Collegium tehetséggondozó program névadója Mária Ludovika (1787–1816) magyar királyné, aki a koronázási tiszteletdíjából 50 ezer forintot ajánlott fel a magyar tisztképzés bázisának, a Ludovika Akadémiának a felépítésére. „Névválasztásunk nemcsak tiszteletadás a magas presztízssű korábbi intézmény felé, de a névadót követve elköteleződés is a 21. századi közösségüket szolgáló, a kultúrát és a hagyományos értékeket a modern kor szellemiségével és tudásával ötvöző, szakértelemmel bíró és széles látókörrel rendelkező döntéshozók képzése iránt.”

– Ludovika Collegium honlapja

programja sokszínű, a hallgatókat vezetői, kommunikációs és nyelvi készségekkel vértetik fel, és olyan „vendéglátást” szeretnének, amely exkluzivitást ad. Koltay András felhívta a figyelmet arra is, hogy a program nyitott, azaz nemcsak az NKE, hanem más egyetemek hallgatóit is várják. Négy budapesti egyetem: az ELTE, a Corvinus, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem és a Károli Gáspár Református Egyetem vezetői már támogatásukról biztosították a kezdeményezést. A Collegium értékrendje politikasemleges, de nem értékszemleges: az egyén boldogulását és a közjó képviselését egyszerre vallja magáénak. „A jövő vezetőit képezzük, legalábbis olyan hallgatókat szeretnénk az újtukra bocsájtani, akik szinte determináltak lesznek arra, hogy egy fényes szakmai karriert fussanak be” – hangsúlyozta Koltay András, aki bízik abban is, hogy a Collegium a magyar államszervezet leendő vezetőit képzni majd.

„A jók között is a legjobbakra számítunk” – fogalmazott a Ludovika Collegium indulása kapcsán Gulyás Gergely. A Miniszterelnökséget vezető miniszter párhuzamot vont a '80-as évek tehetséggondozó intézményei, a Bibó és a Rajk szakkollégiumok, valamint a rendszerváltoztatást követő szünet után napjainkban újjáéledő tehetséggondozó kezdeményezések között, amelyek újabb reneszánszukat élik. Ha valaki az egyetemi időszakot produktívan szeretné hasznosítani, akkor annál teljesebb ismereteket aligha szerezhet, mint egy olyan szakkollégiumban, amely lehetővé teszi egy modern tutori rendszer működtetését, a hallgatók egymással való diskurzusát és egy olyan közösséget, amely később is összetart a „szerteágazó életutakon” – jelölte meg a Collegium célkitűzéseit Gulyás Gergely. A miniszter hozzátette: az NKE intézményi adottságainak köszönhetően a Ludovika Collegium a legjobbak között lehet a szakkollégiumok közötti versenyben.

A legkiválóbb hazai és külföldi mentorok támogatásával megvalósuló hallgatói tehetséggondozó programra a jelentkezőket négylépcsős felvételi eljárás folyamán választják ki, és a legrehejtésebb, leginkább motivált hallgatóknak biztosítanak lehetőséget a jövő év februárban induló Ludovika Collegiumban való részvétellel. Az egyetemi tanulmányok mellett folytatható, személyre szabott képzés résztvevői számára az NKE lakhatást és kiemelt ösztöndíjat biztosít. További információk a ludovikacollegium.hu-n találhatóak vagy az info@ludovikacollegium.hu címen kérhetők. ●

Szöveg: Tasi Tibor • Fotó: Szilágyi Dénes

VELKEY GYÖRGY LÁSZLÓ, A LUDOVIKA COLLEGIUM PROGRAMIGAZGATÓJA

„Azok, akik felvételt nyernek hozzánk, kiemelt ösztöndíjat kapnak. Ennek összege a hallgató teljesítményétől függően havi 140–180 ezer forint. Ezért a jelentős összegért nagy motivációt, kitartó munkát várunk a hallgatóinktól. Célunk, hogy az ösztöndíj vonzása valóban a legjobbakat vezesse el hozzánk. Ezért is igyekeztünk a kampány során mindenhová eljutni. Az ösztöndíj azt biztosítja, hogy a hallgatóinknak az egyetemi tanulmányaik és a Ludovika Collegium képzésében való részvétel mellett ne kelljen munkát vállalniuk, és teljes egészében tanulmányaikra koncentrálhassanak.”

Tavaszi szelet hozott az október

Idén mintegy négyszáz doktorandusz kapott lehetőséget, hogy legújabb kutatását bemutassa a XXIII. Tavaszi Szél Konferencián, amelynek ebben az évben a Nemzeti Közszolgálati Egyetem volt a házigazdája. Az NKE, a Doktoranduszok Országos Szövetsége és a Digitális Jólét Program közös eseményét huszonhat online szekcióban rendezték meg.

A Tavaszi Szél Konferencia sorozat célja, hogy a Doktoranduszok Országos Szövetsége évről évre platformot kínáljon a fiatal kutatóknak és doktoranduszoknak, hogy bemutassák kutatási eredményeiket, és felkészüljenek doktori védésükre. A rendezvény minden évben vándorol az ország felsőoktatási intézményei között úgy, hogy a pályázati úton kiválasztott egyetem láthatja el az országos szinten legismertebb fiatal kutatói konferencia házigazdaszerepét. Multidiszciplináris jellegéből fakadóan a konferencia valamennyi tudományterület kutatóit fogadja előadói között. Idén

a rendezvény házigazdaszerepét a Doktorandusz Önkormányzat kezdeményezésére a Nemzeti Közszolgálati Egyetem látta el. Az eredeti tervek szerint májusban személyes jelenléttel és közösségépítő programokkal várta volna a Ludovika Campus Magyarország és a külföldi régiók fiatal kutatóit egy háromnapos tanácskozársra. A járványügyi helyzet miatt elhalasztott rendezvény végül ősszel érkezett meg az egyetem kapui közé, viszont ekkor már a virtuális tér lett a lebonyolításának legbiztonságosabb és legtöbb előadó számára elérhető módja. A konferencia egy egyedi online platformon valósult meg a Digitális Jólét Program jóvoltából. Az előadók kutatásukat lektorált konferenciakötetben és absztraktkötetben, írásban is megjelentethették. Az online térben megrendezett eseményen mintegy négyszáz előadó vett részt az ország valamennyi egyeteméről.

„Az esemény megnyitójának otthont adó egykori Ludovika Akadémia épülete kultikus hely a tudományok művelői számára” – hangsúlyozta köszöntőjében Csikány Tamás tudományos rektorhelyettes, aki utalt a Ludovika több évszázados történetére, és szólt arról is, hogy ma is egyfajta tudományos fellegvárként szolgál az épület a kutatók számára. A Doktoranduszok Országos Szövetsége (DOSZ) 1994 óta látja el a doktoranduszok érdekvédelmét és -képviselését, a Tavaszi Szél Konferenciával pedig lehetőséget kínálnak arra, hogy a leendő kutatók belépjenek a tudományos

életbe, és kapcsolatot létesítsenek egymással. „A konferencia az évek során a magyar tudományos élet nagy tradíciókkal bíró eseményévé, a fiatal kutatók számára az egyik legjelentősebb tudományos találkozóvá vált” – köszöntötte a résztvevőket Molnár Dániel. A DOSZ elnöke szólt a támogató környezet fontosságáról is: a szervezet célja, hogy a doktori iskolák hallgatói olyan egyetemeken tanulhassanak, amelyek támogatják őket tudományos előmenetelükben. Gál András Levente, a Digitális Jólét Program szakmai igazgatója a digitális konferencia margóján megjegyezte: „ha jól tesszük a dolgunkat, akkor még ebben az évtizedben algoritmizálni fogjuk a közigazgatást”, amely folyamatban kiemelt szerep jut majd a kutatóknak és a doktorjelölteknek. A Doktoranduszok Országos Szövetségének alapító elnöke szerint a tudományos élet képviselői összefüggésekben képesek látni a nemzetközi folyamatokat, ezért „úgy szolgáljuk hazánkat, hogy a tudásunkat sorakoztatjuk fel”.

„Noha a rendezvény elnevezése a tavaszi időszakban való megrendezésre utal, a pandémia felülírta terveinket. A többnapos, személyes részvétellel, májusra tervezett konferencia ugyan a rendezvény tudománysszervező célja mellett a közösségépítő szándékot is magában rejtette, azonban az országos szinten is innovatívnak tekinthető digitális megoldás új lehetőségeket nyújt a fiatal kutatói közösség számára” – mondta Pató Viktória Lilla, az esemény fő szervezője. Az NKE Doktorandusz

Önkormányzat elnöke hozzátette: nagy öröm látni, hogy minden évben egyre több a Magyarországon PhD-tanulmányokat folytató külföldi doktorandusz részvétele a konferencián. Pató Viktória egyúttal bejelentette a DOSZ Nagyköveti Rendszer megalakításának szándékát, amellyel a magyar fiatal kutatói közösség, így a magyar tudomány nemzetköziesítését is célként tűzi ki az országos szervezet.

A gyerekkorban jelentkező kíváncsiság, a tanulás iránti vágy fontosságáról, valamint a „tanuló agy” szerepéről is szólt előadásában Csépe Valéria, aki úgy véli, hogy a doktori iskolák jelentik a kutatás bölcsőjét. „A felsőoktatás, a doktori képzés a hallgatókról szól” – hívta fel a figyelmet a doktori iskolákban zajló oktatás színvonalának fontosságára a Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság elnöke, aki az egyéni kompetenciák fejlesztése mellett beszélt a doktori iskolák új típusú értékelési rendszeréről, illetve a jó témavezető ismerveiről is. Csépe Valéria úgy látja: „Egy kiváló professzor bármilyen témát érdekessé varázsol, míg egy kevésbé jó előadó a legjobb témát is unalmassá vagy kellemetlenné teszi.” A rendezvényen Szalai Éva zongoraművész a *Tavaszi szél vizet áraszt* című magyar népdalra készített átíratra is elhangzott. ●

Termeczky Kata: Emberi sorsok

„Ezeréves hatás” – Trianon képekben

A Nemzeti Közszerződési Egyetem a trianoni békeszerződés 100. évfordulója alkalmából idén tavasszal digitális fotópályázatot hirdetett, amelynek célja az volt, hogy a fényképek megjelenítsék a száz évvel ezelőtti történeteket, azok hatását a magyarság életére, elsősorban a fiatalok gondolkodására. A zsűri által legjobbnak ítélt fotókból a tervek szerint digitális fotókiállítás nyílik az NKE Ludovika Campusán.

„Magas színvonalú, önállóan készített pályamunkák beérkezését vártuk, amelyek kapcsán követelmény volt, hogy az alkotások eredeti tartalommal bírjanak, tehát kizárólag saját műveket fogadott be a zsűri” – mondta el lapunknak Szabó Mátyás egyetemi tanársegéd. A pályázat szervezője hozzátette: a történelmi eseményhez és a magyarsághoz mint közösséghez való viszonyuk, az ezzel kapcsolatos gondolataik megjelenítéséhez kívántak alkalmat teremteni a résztvevők számára. A fotópályázatra mintegy harmincan jelentkeztek, összesen több mint hatvan alkotással. Több kategóriában is lehetett pályázni, a legtöbb pályamű a határok, a szétszakítottság, összetartozás kategóriában született. „Láthatóan ez a téma mozgatta meg leginkább a fotósainkat, akik szimbolikus csenddéletekkel, eseményekkel és szereplőkkel jelenítették meg gondolataikat. Beállított, szerkesztett képek és elkapott pillanatok villanásai adták meg azt a megindító hatást, amelyet a helyezett munkák elértek. Az első helyezett, Termeczky Kata Emberi sorsok című képét emelném ki, amely széles jelkombinációs készletével vívta ki a zsűri figyelmét” – értékelte lapunknak a pályázat koordinátora, Barna Attila. Az NKE egyetemi docense elmondta azt is, hogy figyelemre méltó pályamunkák érkeztek a Trianoni emlékhelyek és határon túli emlékek kategóriában is, ahol az épített emlékművek architektúrális képi világa mellett a beküldők által személyesen bejárt, szívet melengető Kárpát-medencei ikonikus természeti helyszínek jelentek meg. A szakmai zsűri szerint ebben a kategóriában kiemelkedő Szőnyi István alkotása, amely a nemzeti összetartozást egy emlékmű részletének, az egymás felé kinyújtott kezeknek a kompozícióba helyezésével fejezi ki. A határok és határátkelőhelyek kategóriában a pályázók a maguk egyszerűségében, mindennapi élethelyzetként, a szociofotó eszközeit is használva, vagy a kapukon átkelő honfitársaink képével mutattak be érzékletes jeleneteket. A zsűri megítélése szerint Oláh Szabolcs Országok útja, valamint Kristovac Irisz és Tanner Béla képeire érdemes a figyelmet felhívni, amelyek a nehéz témát vizuálisan is jól oldották meg, ráadásul mindezt úgy, hogy a járványhelyzet is nehezítette a határok megközelítését és az utazást. A pályázatra több olyan mű is érkezett, amelyek egy kicsit kilógtak az egyes kategóriákból, a zsűri mégis különdíjjal jutalmazta azokat. A gondolati sokszínűség és a személyesség tükröződött ezekben a munkákban. Jó példa erre Fekete Ildikó húsvéti tojásokat ábrázoló képe, amely a Kárpát-medence népeinek jellemző díszítőmotívumaival ábrázolta közös kulturális örökségünket. A szervezők tervei szerint a díjazott alkotásokból digitális fotókiállítás nyílik majd az NKE Ludovika Campusán. A pályaművek pedig illusztrációként is szolgálnak majd a korábban értékelt Trianon és a családom esszépályázat írásait nyomtatásban is megjelenítő kötetben. ●

Szöveg: Szőőr Ádám

Szőnyi István: Nemzeti összetartozás

Oláh Szabolcs: Országok útja

A TRIANON DIGITÁLIS FOTÓPÁLYÁZAT HELYEZETTJEI, DÍJAZOTTJAI

I. kategória: Határ, szétszakadás, összetartozás

- I. helyezés – Termeczky Kata: *Emberi sorsok*
- II. helyezés – Kuntár András: *Múltban a jövő*
- III. helyezés – Czímber Gyula: *Megtépzva*

II. kategória: Trianoni emlékhelyek a lakóhelyemen vagy a határon túlra került magyar építészeti-képzőművészeti emlékek, emlékhelyek, szobrok, híres személyek sírjának képei

- I. helyezés – Szőnyi István: *Nemzeti összetartozás*
- II. helyezés – Nemes Zoltán „mettor”: *Szent István-kápolna* (részlet)
- III. helyezés – Boldog Zsuzsanna: *Kopjafák Gyimesbükk felett*

III. kategória: Határok és határátkelőhelyek képekben

- I. helyezés – Oláh Szabolcs: *Országok útja*
- II. helyezés – Kristovac Irisz: *Ingázó*
- III. helyezés – Tanner Béla: *Trianon*

Küldődíjat kaptak:

- Fekete Ildikó: *Trianon egy tojásfestő szemével*
- Czímber Gyula: *Összetartozás*
- Csató Gergő: *Trianon éve*

Őszi könyvszüret

Idén ősszel nemcsak a bortermelők szüretelhettek, a Nemzeti Közszolgálati Egyetemen is volt „termés” bőven: októberben az egyetem több oktatója is bemutatta könyvét a nagyközönségnek, az Országgyűlési Könyvtár pedig számos kötettel gazdagította az NKE könyvállományát.

Az Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar (ÁNTK) Civilisztikai Tanszék magánjogi könyvmustra keretében hat kiadványt mutatott be oktatóinak munkáiból. A könyvek témái a dologi jogtól a társasági jogon át egészen az üzleti kockázatokról írt tanulmányokig terjednek, de a családjog, a szerzői jogvédelem vagy az atipikus szerződések iránt érdeklődők is megtalálhatják a könyvek között a legaktuálisabb szakirodalmat. Mindezt olyan szerzők tollából, mint Barta Judit, Barzó Tímea, Dúl János, Lehoczki Zóra Zsófia, Papp Tekla és Veress Emőd. A rendezvényen Papp Tekla egyetemi tanár, tanszékvezető elmondta, hogy a bemutatott munkák hiteles leképeződései egy szakmai közösség munkájának, de kiindulópontként is szolgálhatnak további kutatásokhoz, valamint oktatási célból is használhatók. Záró gondolataiban Auer Ádám hangsúlyozta, hogy a tankönyv egy szemléletformáló eszköz, amely a gondolkodásmódot is strukturálja és befolyásolja. A Civilisztikai Tanszék adjunktusa örömet fejezte ki, hogy paradigma jellegű, tudatformáló könyvek születtek, és sikerült a projektnek a szélesebb tudományos közösséget is megszólítani és bevonni az alkotói munkába.

KÖNYVEK

A PARLAMENTBŐL

43 különböző kiadvány kötetével gazdagította az Országgyűlés Hivatala a Nemzeti Közszolgálati Egyetem könyvtárát. A két intézmény között fennálló hosszú távú együttműködés jegyében Markója Szilárd, az Országgyűlési Könyvtár főosztályvezetője és Redl Károly főosztályvezető-helyettes tett látogatást az Egyetemi Központi Könyvtárban. Az eseményen elhangzott, hogy a két szervezet közötti megállapodás része a kölcsönös dokumentumcsere is, így most olyan kiadványok kerültek az egyetemi könyvtár birtokába, mint például a *Nemzet Főtere* könyvek, az *Országgházi séták*, *A magyar országgyűlések története*, valamint az *Országgyűlési értekezések* című sorozatok.

Az e-kereskedelem kiberbiztonsági kockázatairól és a második világháború utáni magyarországi városiasodás szerepéről is szó volt az ÁNTK egy másik könyvbemutatóján, ahol két, Sikos T. Tamás által szerkesztett kiadványt is megismerhettek a résztvevők. Az *Élelmiszer-ellátási láncok sérülékenysége* című gyűjteményben található tanulmányok igazolják, hogy nemcsak a természeti katasztrófák, vészhelyzetek, társadalmi események jelentenek potenciális veszélyt az ellátásra, hanem a méretgazdaságosságból fakadó következmények is. A Beluszky Pál és Sikos T. Tamás szerzőpáros *Városi szerepkör, városi rang* című monográfiája pedig arra a kérdésre keresi a választ, hogy megfelelnek-e a mai magyar városok a társadalom elvárásainak. A kötet a geográfia szemszögéből tekinti át a magyarországi városállomány aktuális problémáit, és a városi jogú kontra városi funkciójú települések kérdéskörét feszegető kérdésekre is választ kíván adni. Az ÁNTK államelméleti, kormányzáselméleti, politikatudományi, valamint államtudományi témában szervez könyvbemutatókkal egybekötött konferenciákat. Cs. Kiss Lajos, az NKE kutatóprofesszora reményét fejezte ki, hogy a kutatások és az ezek nyomán megjelenő művek „eleven könyvek lesznek”, tankönyvekké válnak, és időről időre történő újrakiadásukkal lehetőséget teremtenek a fejlődésre és új területek felfedezésére. A sorozat első alkalmán

Pongrácz Alex nemrég megjelent monográfiája az államtudomány témakörébe engedett betekintést a terület képviselőinek és az érdeklődőknek. A *globalizáció elméleti paradigmái* című kiadvány a tanszéken zajló tudományos munka négy jelentősebb alapkutatására épül: államelméleti, kormányzáselméleti, politikatudományi, valamint államtudományi vizsgálatokra. A könyv az *Államértelmezés* című könyvsorozat részeként jelent meg, amely „sorozat évek óta a folyamatban lévő állam- és kormányzáselméleti kutatási program legfrissebb eredményeit jeleníti meg” – hangsúlyozta beszédében Zachar Péter Krisztián, a kar dékánhelyettese. A kiadvány a klasszikus nemzetállami szuverenitás globális erőtérben betöltött szerepére irányítja a figyelmet, hiszen a 2008-as globális pénzügyi válság megmutatta, hogy elodázhatatlanul szükségessé vált az állami feladatok és hatáskörök újragondolása. A konferenciasorozat második állomásán az orosz államiság kérdéskörével foglalkoztak a kutatók, erre az apropót Sashalmi Endre *A hatalom és az állam problematikája Oroszországban 1462–1725 között európai perspektívából* című kötete szolgáltatta. Az orosz hatalom fejlődésének kérdéseit vizsgáló könyv illeszkedik azokba az államelméleti kutatásokba, amelyek néhány éve kuriózumként indultak Magyarországon. ●

JÁRVÁNY

PUSZTÍTÓ HATÁS A GAZDASÁGRA IS

A korábbi előrejelzésekkel szemben mind az Európai Unióban, mind Magyarországon tartósabb lesz a koronavírus-járvány negatív hatása a gazdaságra – mondták el a lapunknak nyilatkozó gazdasági szakértők. Az NKE oktatói abban is egyetértenek, hogy a pandémia jelentősen át alakítja a globális termelés és a nemzetközi kereskedelem folyamatát.

A koronavírus-járvány európai megjelenésekor az országok nem voltak felkészülve egy világjárvány egészségügyi kezelésére, ezért egymás után jelentettek be olyan korlátozó intézkedéseket, amelyek végeredményben a gazdaságok részbeni leállításához vezettek. *„Lényegesen nagyobb visszaeséssel számolok, mint a globális 1 százalék. Ezzel a típusú válsággal ugyanis a globalizálódott világ még nem találkozott. Most nem a túltermelésből vagy túlhitelzésből fakadnak a bajok, hanem a termelés leállításából”* – nyilatkozta még áprilisban a Bonum Publicumnak Lentner Csaba egyetemi tanár. Európában a nyári látszólagos kegyelmi állapot után ősszel újra felerősödött a pandémia terjedése. Az országok egy ideig vonakodtak a szigorúbb intézkedések bevezetésétől, hiszen a gazdaság sok helyütt már addig is nehezen viselte a járvány következményeit. Ahogy azonban felgyorsult a koronavírus terjedése, szinte minden ország kénytelen volt a tavaszihoz hasonló megoldásokban gondolkodni. November eleji lapzártánkkor a legtöbb európai országban van komoly kijárási korlátozás, az oktatás sok helyen újra áttért a digitális rendszerre, a rendezvényeket szinte teljesen leállították. És még nem tudjuk, hogy hol a vége, hiszen a járvány egyetlen megoldásának tűnő vakcina legkorábban jövő tavasszal juthat el a lakossághoz.

„Mindenféle számvetést és jövőbe tekintést leginkább John Kenneth Galbraith szavaival érdemes kezdeni, aki rámutatott, hogy a közgazdászok nem azért jeleznek előre, mert ismerik a jövőt, hanem leginkább amiatt, mert megkérik őket erre” – hangsúlyozta lapunk megkeresésére Pásztor Szabolcs. Az ÁNTK Közgazdaságtani és Nemzetközi Gazdaságtani Tanszék (KNGT) docense szerint ez a fajta kényszer az új típusú koronavírus-járvány kapcsán is nagy szórású becsléseket eredményezett. Amíg kezdetben az Európai Unióban és Magyarországon is jellemzően kisebb gazdasági visszaesést vártak, mára már egyértelmű: a járványnak tartósabb negatív hatása van/lesz a gazdaságra. A szakember szerint még a kimondottan felkészült, és növekedési periódusban lévő országok sem tudják érdemben mérsékelni a kedvezőtlen hatásokat. *„A megoldás és a válságkezelés kulcsa nagy valószínűséggel a járvány gazdasági hatásaira adott koordinált, több országot érintő intézkedéscsomag, de a kilábalás még ekkor sem lesz egyszerű”* – tette hozzá Pásztor Szabolcs. Az egyetemi docens rámutatott arra is, hogy a kijárási korlátozások és a társadalmi távolságtartás miatt sokan visszafogták, elhalasztották a fogyasztásukat, ez pedig végső soron munkanélküliséghez vezetett.

„Talán az egyik legfontosabb nemzetközi gazdasági következménye a koronavírus-válságnak a globális termelés és a nemzetközi

kereskedelem átalakulása lehet” – ezt már Szijártó Norbert nyilatkozta a Bonum Publicumnak. A KNGT adjunktusa szerint várhatóan csökken majd a termelés fragmentációja, vagyis a termék egyes részegységeit jóval közelebb fogják egymáshoz és a fogyasztókhoz termelni, így regionális, pár országra kiterjedő értékláncok jöhetnek létre. Ennek Magyarország a nyertese is lehet, beruházások által a meglévő termelési kapacitások kiegészülhetnek újabbakkal, ugyanakkor ezzel párhuzamosan a magyar külkereskedelem még a mostaninál is jóval koncentráltabbá válhat az Európai Unió irányába.

„Úgy tűnik, hogy a járvány jelentősen megtörte az elmúlt évek növekedési trendjét, és a legsúlyosabb forgatókönyvek elkerülése érdekében elengedhetetlenné vált a nagyobb állami szerepvállalás” – teszi hozzá Czecezy Vivien. A KNGT tanársegédje szerint az aktív fiskális oldali beavatkozás ugyanakkor növekvő adósságszinteket generál, amelynek finanszírozása a következő évek feladata lesz. A szakember szerint az intézkedések hatékonysága nagyban függ attól, hogy az állam a megfelelő szektoroknak juttatott-e forrásokat, illetve hozzájárult-e ahhoz, hogy a fizetőképes kereslet tartósan fenntartsa, s hogy a vállalati szektor képes volt-e túlélni a sokkhatásokat. *„A járvány második hullámában a legfontosabb kihívás a gazdaságpolitika számára, hogy megtalálja az egyensúlyt az egészségügyi károk minimalizálása és a gazdasági stabilitás biztosítása között”* – fogalmazott a szakember. Azt ma már látjuk, hogy a válságot csak tagállami szinten nem lehet kezelni, igaz ez a gazdasági folyamatokra is. Szijártó Norbert szerint szabályozási és technikai kérdésekben gyors és hatékony uniós reakció volt tapasztalható, míg a pénzügyi források előteremtése nehézségekbe ütközött, csak a 2020-as évre vonatkozó költségvetés fennmaradó forrásait tudta gyorsan átstrukturálni és mozgósítani az Európai Bizottság. A forráshiány következménye, hogy a válságkezelés helyett a helyreállításra került a hangsúly, és egy kétpilléres rendszer jött létre: a Next Generation EU Eszköz (pénzügyi piacokról bevont finanszírozás) és a 2021–2027 közötti többéves pénzügyi keret. *„Az első hullám alatt a magyar gazdasági intézkedések többé-kevésbé egybevágtak az uniós tagállamok hasonló döntéseivel. A fő kérdés, hogy a második hullám milyen mélyebb gazdasági lépéseket kényszerít ki, másképpen fogalmazva, a kormány mekkora költségvetési tartalékokkal rendelkezik egész gazdasági ágazatok és a munkavállalók megsegítésére?”* – fogalmazott az egyetemi adjunktus. ●

Átalakulóban az egészségügy

Amíg a sajtó az egyre súlyosbodó járványügyi helyzet fertőzöttségi és halálozási statisztikáival van tele, addig kevesebb szó esik arról, hogy a koronavírus-járvány új alapokra helyezte a magyar egészségügyi rendszer átalakítását: a COVID hatványozottan felerősítette a rendszerben meglévő hiányosságokat, ezzel szükségszerűvé és halaszthatatlanná téve a változásokat. A magyar egészségügyben egy régóta várt reformfolyamat indult el, ahol az átalakulás részeként jelentősen emelik az orvosok bérét és kriminalizálják a hálapénz intézményét.

Közel egy éve, hogy Magyarország kormánya belengette az egészségügy átalakításáról szóló terveit: a megjelent kormányhatározatban olyan intézkedések szerepeltek, amelyek előirányozták a díjtétel felülvizsgálatát, egy, a valós költségvetésre épülő és eredményalapú finanszírozási rendszer kiépítését, egy szükségletorientált módszertan kidolgozását, egyensúly létrehozását a minőségi és mennyiségi ellátás között, valamint tervezetek készítését a költségvetési hiány fedezésére. Az új típusú koronavírus-járvány viszont más mederbe terelte a folyamatokat: az eddiginél is látványosabban ütköztek ki az egészségügyi rendszer hiányosságai, és minden korábbinál szükségszerűbb lett az átalakítás. Kornai János közgazdász a „puha költségvetési korlát” szindrómáját tartja a rendszer egyik (fő) strukturális problémájának.

A jelenség lényege a bizalom: az a bizalom, amellyel a rendszer az állam iránt viseltet, és bízik abban, hogy ha nagy a baj, az majd kimentí. A közgazdász több mint egy évtizede tanulmányozza a modellt a kórházi szektor vonatkozásában, magyarázatot próbálva adni arra, miért magas a túlköltési hajlam és a költségvetési korlát rugalmas kezelése ezen a területen. A puha költségvetési korlátot egy olyan mentális jelenséggé tartja számon, amely a döntéshozók felfogásában akkor mutatkozik meg, ha az öt körülvevő séma azt diktálja: mindig közbelép majd valaki és megmenti, bárhogya is lesz. Az egészségügy esetében ez társul egy etikai kérdéssel is: felmerülhet-e egyáltalán a lehetősége annak, hogy a kórházak nem számíthatnak segítségre, illetve megkockáztatható-e az ellátás minőségének és hozzáférhetőségének romlása azzal, ha kemény költségvetési korlátokat vezet be az állam? A kormány 2019 végén bejelentést tett, amely szerint új alapokra kívánja helyezni az egészségügyi szektort, és ennek keretében a finanszírozási rendszert is felülvizsgálja. Utóbbi elkészítéséhez azonnali adatgyűjtést és díjtételi felülvizsgálatot rendelt el a Nemzeti Egészségbiztosítási Alap és az Állami Egészségügyi Ellátó Központ bevonásával, azzal a céllal, hogy valós költségvetésre épülő finanszírozási rendszert dolgozzanak ki.

Északi szomszédunk, Szlovákia példája nemcsak tanulságként szolgálhat a magyar egészségügyi reformhoz, de jó lehetőség arra, hogy hosszabb távú előrejelzések készüljenek a magyar tervezet kapcsán. Annál is inkább, mert a Belügyminisztériummal is partnerként szerződött nemzetközi tanácsadó cég (Boston Consulting Group) felel hazánkban is a komplex átalakítási tervezet kidolgozásáért, csakúgy, mint tette azt a 2018-as szlovák kórházreform előkészítésénél is, amely azonban egyelőre nem valósult meg. Szlovákia problémája nem egyedi: a közfinanszírozásból fenntartott kórházak nehézségei, a rendszer komplex strukturális hibái és a politikai döntések hiánya akár a magyar egészségügy problémái is lehetnének. Az alapdilemma kísértetiesen hasonlít a két ország esetében: az állami egészségügy intézményei nem működnek megfelelően, adósságot adósságra halmoznak, a kormány pedig nem nyúlt elég mélyre ahhoz, hogy alapvetően változtassa meg a rendszer struktúráját.

A magyar kormány – a szlovákokhoz hasonlóan – a Boston Consulting Group multinacionális tanácsadó céget kérte fel az új egészségügyi koncepció kidolgozására, akik az értékalapú egészségügy-menedzselésben hisznek. Nem a költségek lefaragásában gondolkodnak, csak a kiadások növekedésének mértékét akarják lassítani, és elsődleges »

céljuk a betegek minőségi ellátása. Nem a felesleges, cserébe drága kezelésben hisznek, hanem az elvégzett munka minőségére és hosszú távú megtérülésére fektetik a hangsúlyt. Elsősorban a jelenleg „feleslegként” meglévő funkciókat szeretnék leépíteni, majd a felszabaduló kapacitások függvényében új feladatokat rendelni az intézményekhez: a kisebb (területi) kórházak felelnének az alapellátásért, a regionális intézmények biztosítanák a magasabb szintű ellátást, az „ellátási lánc” felső, harmadik szintjét a speciális ellátásra szakosodott létesítmények alkotnák. A folyamat nyomán mind a kórházak, mind az ágyak számának fokozatos csökkenése várható, ugyanakkor pozitív változást prognosztizálnak az ellátás minőségét és mennyiségét illetően.

A reformterv Pintér Sándor belügyminiszter vezénylete alatt kelt életre, aki az alapellátás államosításának tervén túl megvillantotta a kórházparancsnoki rendszer kiépítésének gondolatát is. A januártól életbe lépő új, jelentősen megemelt fizetések mellett a magyar egészségügybe rendszerszinten kódolt hálapénz intézményét is eltörlik, továbbá a szakorvosoknak is dönteni kell, hogy az állami egészségügyben vagy magánrendelőjükben kívánják praxisukat folytatni. A reform részeként 2018 óta folyamatosan emelik az egészségügyi szakdolgozók bérét, amely illetménynövekedés következtében mostanra minden szakdolgozó 42 százalékkal keres többet, mint két évvel ezelőtt. A kormány idén 82 milliárd forintot költ a béremelésre, ezzel megemelve közel százezer szakdolgozó és négyezer védőnő havi jövedelmét – olvasható az Emberi Erőforrások Minisztériumának honlapján. Az egészségügyi szakdolgozók 2022 januárjában kapnak legközelebb fizetésemelést, amely tervezett 30 százalékos illetménynövekedést fog eredményezni.

A béremelés és a hálapénzellenes csomag strukturális változások lavináját jelzi előre: a reformterv részleteinek fokozatos életbelépése magával hozza az ellátás koncentrációjának kérdését. Országszerte számos létesítmény kórházi státuszának megszüntetése várható, aminek célja az ellátóhelyek új funkciókkal való felruházása és járási egészségügyi központokká való alakítása. Ezek célja a lakossághoz közeli egészségügy és ellátás erősítése, amely megfelelő feltételek mellett (további pénzek átcsoportosítása az egészségügybe, létszámnövekedés, betegbiztonság erősítése, kényelmi szolgáltatások finanszírozása) képes lokálisan, regionálisan és országos szinten javítani az egészségügyi ellátást. „Az egészségügyi dolgozók bérrendezése és a paraszolvencia kivezetése történelmi lépés, az orvostársadalom

EGÉSZSÉGÜGYI SZAKMAI KOLLÉGIUM

Szeptember végétől Kollár Lajos egyetemi tanár, miniszteri főtanácsadó vezeti az Egészségügyi Szakmai Kollégiumot. „Ez a mindenkori emberi erőforrás miniszter tanácsadó testülete, amelynek átalakult a rendszere is: egy ötfős kollégiumot hoztunk létre, amelyben az elnök és a titkár mellett három munkatárs végzi a feladatát. A lényegesen operatívabb kollégium már folyamatosan dolgozik, a tagozatok 24–48 órán belül válaszolnak a feltett kérdésekre. A járvány idején is hatékony segítséget nyújt miniszter úr számára, aki felé a javaslatokat én nyújtom be” – fogalmazott lapunknak a grémium új elnöke. Kollár Lajos szerint a járvány kezeléséhez az egészségügyi kapacitás, valamint a rendelkezésre álló lélegeztetőgép-mennyiség elegendő lesz, a kiszolgáló személyzet létszámát pedig átvezérlésekkel meg lehet oldani. A szakember a vakcina megjelenését a jövő év elejére várja, és azt reméli, hogy a tömeges oltásokat követően egy év múlva visszatérhetünk a régi életünkhöz.

nagy része már régóta várt erre a pillanatra” – nyilatkozta lapunk kérdésére Kollár Lajos. Az Emberi Erőforrások Minisztériumának miniszteri főtanácsadója az átalakítási terveket ért bírálatok kapcsán megjegyezte, hogy az elfogadott törvény vonatkozó részeit kormányrendeletekben tovább lehet finomítani, így a magánpraxisok kapcsán felmerült problémákat is igyekeznek a kormány rendezni. Utóbbi kapcsán példaként hozta fel: „a főállású munkáltató engedélyezheti a megfelelő mértékben és óraszámban a magánpraxis végzését is”. „A szabályozás célja az volt, hogy az állam és a privát egészségügy ne keveredjen egymással” – fogalmazott Kollár Lajos.

Mint minden változásnak, ennek is lesznek nyertesei és vesztesei. Előbbi kapcsán a szakértők úgy vélik, hogy a tőkeerős és integrált szolgáltatók élveznek helyzeti előnyt, tehát azok, akik bővebb portfólióval és nagyobb orvosgárdával tudják kiszolgálni a „fogyasztók” igényét. A szabályozások célja nem az ellehetetlenítés, hanem az átlátható és tisztességes betegellátás kell, hogy legyen ahhoz, hogy az orvosok ne menjenek külföldre, és a Magyarország határain túl dolgozó szakemberek egy olyan országba tudjanak hazajönni, ahol megbecsülik a szakorvosokat, és a magán- és állami szektor harmóniában, egymást kiegészítve tud működni. ●

Szöveg: Zavodnyik Blanka

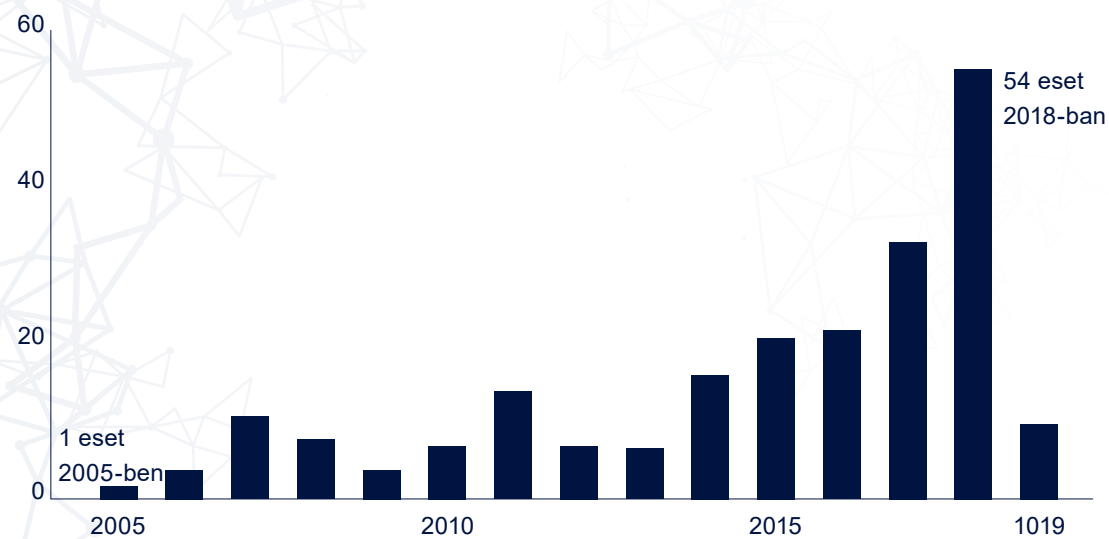
PÉLDÁTLAN HACKERTÁMADÁS MAGYARORSZÁGON

Több hullámban, kiugróan nagy intenzitású hackertámadás ért a közelmúltban több hazai pénzügyintézetet. Az Oroszország, Kína és Vietnám irányából érkező kibertámadást az egyik nagy hazai távközlési szolgáltató sikeresen elhárította. A hasonló támadásoknál tízszer nagyobb intenzitású beavatkozást a lakosság is érzékelte: Budapest bizonyos területén egy rövid időre akadozott az internetszolgáltatás. Vajon mi a célja egy ilyen attacknak, és hogyan védik ki ezeket a kiberharcosok? – ennek jártunk utána.

Szakértők szerint a közelmúltban lezajlott hackertámadás példátlan mértékűnek számít, nem csoda, hogy elhárítása időbe telt, és a lakosság is érzékelte. Szolgáltatásmegtagadással (DoS) vagy elosztott szolgáltatásmegtagadással (DDoS) járó informatikai támadásnak hívják a szakemberek az olyan esetet, amikor egy informatikai szolgáltatás teljesen vagy részlegesen elérhetetlenné válik. Az okok között találjuk a rossz beállításokat, amikor mondjuk egy üzemeltető nem méri fel a weboldala iránti érdeklődést, amely elérhetetlenné válik. Egy egyszerű hétköznapi példa erre az egyetemi hallgatók által használt Neptun rendszer elérhetetlensége a tárgyfelvétel vagy vizsgajelentkezés időszakában. „Azonban az esetleges rossz beállításokat vagy sérülékenységet kihasználva szándékosan is elérhetetlenné tehetnek szolgáltatásokat. Egy komoly DoS vagy DDoS támadás esetében jellemzően botnetworkok részéről érkezik olyan mennyiségű lekérés egy adott oldalra, amit az nem tud kiszolgálni. A botnetworkok lényege, hogy fertőzött informatikai eszközök fölött veszik át az irányítást a támadók, és azon eszközök erőforrásait használják saját céljaikra. A probléma »

az, hogy sok okoseszköznek rendkívül gyenge a védelme, és ezért a támadók könnyűszerrel vehetik át az irányítást. Egy ilyen botnethálózat akár több tízmillió eszközt is tartalmazhat. Hogy milyen károkat okozhat, az a szolgáltatástól függ. Ha például egy órán keresztül nem érhető el egy híroldal, akkor az értelemszerűen a szolgáltatónak hirdetési pénzek kiesését jelentheti. Egy pénzügyi szolgáltató esetében komoly bizalomvesztést eredményezhet az ügyfelek részéről” – magyarázza lapunknak Bányász Péter. A Nemzeti Közszoigálati Egyetem Közszervezési és Infotechnológiai Tanszékének adjunktusa szerint, ha a támadók elég okosak, akkor a kapcsolódó szolgáltatásokban is meghibásodást okozhatnak, ahogy például egy 2016-os támadásban többek között a Facebook, Twitter, Spotify szolgáltatásai is elérhetetlenné váltak. Egy létfontosságú rendszer megbénítása nagyon súlyos következményekkel járhat, gondoljunk csak egy elektromos szolgáltatás tönkretételére. Ilyenkor nemcsak a szolgáltatás, hanem a ráépülő infrastruktúrák is felmondhatják a szolgálatot. „Ez utóbbi a kiberhadviselés tipikus eszköze” – hívta fel a figyelmet Bányász Péter, aki beszélt lapunknak azokról a kiberharcosokról is, akik észlelik az ilyen támadásokat, és megpróbálják elhárítani azokat. Ezek a szakemberek ülhetnek a szolgáltatók irodáiban, de kritikus infrastruktúrát ért támadás esetén a Nemzeti Kibervédelmi Intézetben is, ahol az úgynevezett incidenskezelő munkatársak segítenek

Kibertámadások száma Magyarországon 2005–2019

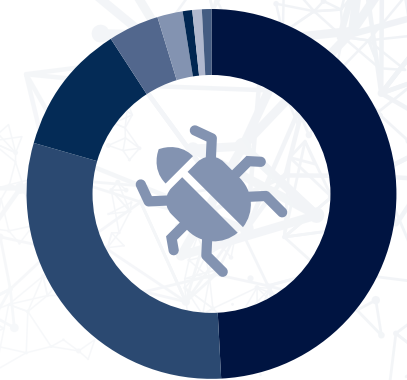

Forrás: Cyber Operations Tracker, 2019.

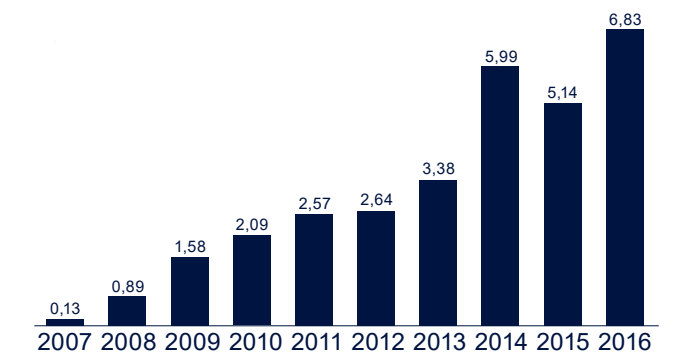
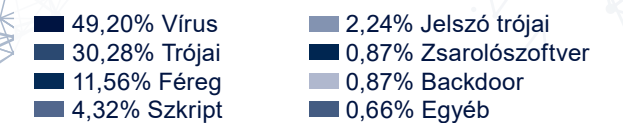
az elhárításban. A szolgáltatók rendszereit ugyanakkor napi szinten éri olyan támadás, amelyet a hétköznapi felhasználók meg sem éreznek, hiszen az elhárítás sikeresen működik. Felhasználói szinten is sokat tehetünk a kiberkárokozás ellen. „Véleményem szerint az egyik legfontosabb feladat az oktatás, ami segíthet egy megfelelő szintű kiberhigiéniai képesség kialakításában. Hogy maradjunk a botnethálózat példájánál, ez esetben is megkerülhetetlen kérdés a felhasználói tudatosság, hiszen ahhoz, hogy megfertőzzék az eszközét, például rá kell hogy kattintson bizonyos gyanús linkekre, vagy a frissen vásárolt okoseszközének biztonsági beállításait úgy kell hagynia. Ha a felhasználó nem tudja, hogy az általa vásárolt okoskamera esetében meg kell változtatnia az alapértelmezett beállításokat, úgy fogja hagyni, így az eszköz fölött a támadók könnyűszerrel átvehetik az irányítást. Ezáltal bármikor megfigyelhetik a felhasználót a kamerán keresztül, vagy irányíthatják az eszköz erőforrását. Az állam oldaláról elengedhetetlen az oktatás, a tudatosítás növelése, a felhasználó oldaláról pedig, hogy alkalmazzon bizonyos védelmi megoldásokat” – hangsúlyozta Bányász Péter.

Ha már a létfontosságú rendszerek megbénítását emlegettük, akkor érdemes szót ejteni a kiberhadviselésről is, amely a 21. század újfajta érdekérvényesítő eszköze az államok közötti konfliktusokban. „A klasszikust újrafogalmazva, a kiberhadviselés a politika folytatása informatikai eszközökkel” – fogalmaz találóan az NKE szakértője. Minderre számos példa van. 2007-ben például Észtország és Oroszország között robbant ki konfliktus egy második világháborús szovjet emlékmű kapcsán, Észtország súlyos DDoS-támadással szembesült, amely az észt kormányzati és pénzügyi rendszereket vetette vissza. Ez az eset indította el a kiberhadviseléssel kapcsolatos nemzetközi jogi szabályozást, valamint szövetségi együttműködést is a NATO keretein belül. Ez mind a támadó-, mind a védekezőképesség összehangolásában megjelenik, a NATO ugyanis deklarálta, hogy egy tagállamot ért kibertámadás adott esetben a kollektív védelem elvét is kiválthatja. „Persze ez rendkívül nehéz kérdés, hiszen ahogy Észtország kapcsán is történt, a botnethálózat kiterjedése okán több mint 170 országból érkeztek a támadások. A kibertér sajátossága miatt nagyon nehéz bizonyítani, ki is áll egy támadás mögött. Emellett számos, mai napig megoldatlan kérdésre nem született megnyugtató válasz. Ha egy kritikus infrastruktúrát ért támadás következtében életét veszti 12 állampolgár, mi az arányos válasz?” – tette fel a kérdést Bányász Péter. Magyarország is fokozatosan fejleszti kiberképességeit, a szakemberhiány ellen pedig a Nemzeti Közszoigálati Egyetem is sokat tesz. Idén szeptemberben ugyanis elindult az NKE-n a kiberbiztonsági mesterképzés, amely iránt komoly igény mutatkozik. A képzés komplex, ugyanis nem csupán műszaki, hanem többek között stratégiai, jogalkotói, oktatási oldalról

Vírusok, férgek és trójai lovak terjedése 2006–2016

Rosszindulatú programok terjedése Q1/Q2 2016 (Windows)

Forrás: Statista.com, 2016.

is feltárja a kibervédelem változó világát. Bányász Péternek oktatóként az a meglátása, hogy a hallgatók motivációja óriási, például különböző önképző köröket kezdtek el szervezni. „A kiberbiztonság alapja az együttműködés, ami nemcsak az egyes hivatásnemek, de az állam és piac esetében is érvényes kell legyen. Ezt pedig a hallgatóink példamutatóan teszik, ami véleményem szerint garantálja, hogy a későbbiekben munkájuk során a felmerülő problémákat együttműködve kezelik majd” – szögezte le az NKE oktatója. ●

Szöveg: Tasi Tibor

KUTYÁK A KÖZ SZOLGÁLATÁBAN

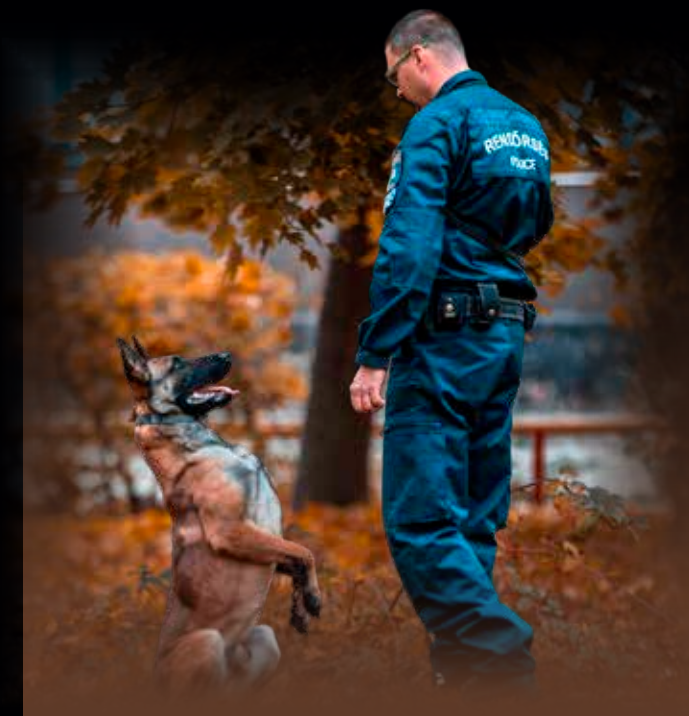
Remek társak a mindennapokban, de a közszolgálatban is fontos szerep jut a négy lábúaknak. Életeket mentenek, jelen vannak a határnál és a missziókban, de segítenek a bűnözők felkutatásában, illegális szállítmányok leleplezésében, vagy akár bombák keresésében is. A kiválóan képzett kutyák és kétlábú társaik szinte bárhol és bármikor bevetethők.

Sok ezer éve élnek együtt a kutyák és az emberek, amely szoros kapcsolat idővel meghozta azt a felismerést, hogy nemcsak a magánéletben, de a rendőrség és a katonaság alkalmazásában is jó szolgálatot tehetnek a négy lábúak. Magyarországon több mint hetvenéves múltra tekint vissza a kutyakiképzés. A Dunakeszin lévő egykori külvárosi telepből mára egy professzionális intézmény vált: a Belügyminisztérium Kutyakiképző Központ 1971-ben kapta meg a Kutyavezető Képző Iskola címet. Ma a munka a Rendőrségi Oktatási és Kiképző Központ (ROKK) Kutyavezető-képző és Állatfelügyeleti Főosztály felügyelete alatt folyik. Jelenleg mintegy 460 kutyavezető és 650 kutya teljesít szolgálatot a magyar rendőrség kötelékében. Emellett a polgárőrség is alkalmaz kutyákat: náluk 75 vizsgázott négy lábú szolgál közrendvédelmi és bünygyi „munkakörben”. A járőr-kutyával végrehajtott szolgálat „minimálisra csökkenti az esélyét a hivatalos személy elleni erőszaknak” – hangsúlyozta lapunknak Molnár Zoltán r. főtörzszászlós, a Nemzeti Közszolgálati Egyetemen tartott kutyás rendezvényt követően. Az Országos Polgárőrszövetség Lovas és Kutyás Tagozatának elnökhelyettese elmondta, hogy a kutyás szolgálatnak szerepe lehet a létszámhiány enyhítésében, de állománymegtartó hatása is van, és technikai eszközökkel nem pótolható segítséget jelenthet a bűnüldözésben. A Ludovika Campuson rendezett „toborzó” esemény résztvevői egy különleges bemutatón is részt vehettek a Rendészettudományi Kar intézkedéstaktikai termében, ahol Molnár Zoltán egyik képzett kutyája, Dixie bizonyította: hatékonyabban és gyorsabban tud eljárni, ha drokkeresésről (és némi játékról) van szó, mint kétlábú munkatársai.

Magyarországon a szolgálati kutyás oktatás több évtizedre tekint vissza, ugyanakkor a 21. század új kihívásai miatt új módszereket alkalmaznak a bűnüldözésben, amelyben így kevesebb feladat jut a négy lábúaknak. Munkájukra és bűnüldözésben nyújtott segítségükre azonban továbbra is szükség van, legyen szó nyomkövetésről, gépkocsik és objektumok átvizsgálásáról, vagy akár eltűnt személyek megkereséséről. Az ismeretek bővítésére és a tapasztalatok megosztásának előmozdítására az Európai Unió 2011-ben létrehozta az Európai Rendvédelmi Kutyakiképzők Rendőrségi Hálózatát (KYNOPOL). Itthon a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Sportegyesülete 2018-ban hívta életre a Rendészeti Kutyás Szakosztályt azzal a céllal, hogy szakmai és gyakorlati támogatást nyújtson *A szolgálati kutya a rendvédelmi szervek szolgálatában* elnevezésű tantárgy oktatásához. „A szakosztály megalapítására azért volt szükség, hogy az egyetemi oktatás keretein felül is legyen lehetőség a kutyás tevékenységek oktatására, koordinálására, valamint azok tudományos kutatására” – hangzott el a szervezet alakuló ülésén.

A rendőrség és a polgárőrség mellett a honvédség is szép számban alkalmaz kutyákat. Az ebek közül többen a robbanóanyag-keresésre specializálódtak: a Magyar Honvédség Robbanóanyag-kereső Kutyás Műveleti Századában mintegy húsz kutya szolgál, mindegyiküknek saját, örök „párja” (egy tűzserész) van. Feladatuk objektumok átvizsgálása, improvizált robbanószerkezetek felkutatása itthon és – ha a helyzet úgy hozza – külföldön. Bár jelenleg egyik kutya sem teljesít szolgálatot külföldön, ez nem volt mindig így: az MH 1. Honvéd Tűzserész és Hadihajós Ezred állományába tartozó alegységet az afganisztáni és iraki misszió hívta életre. A rendőrségi központtal a kezdetektől nagyon szoros kapcsolatot ápol a század, ugyanis kezdetben a Dunakeszin található telephelyen történt a kiképzés-felkészítés, és bár mára különváltak, a felkészítésben és a vizsgáknál még mindig kiemelt szerep jut a rendőrségi szakembereknek is. A robbanóanyag-kereső kutyák kiválasztása nem könnyű feladat (egészségügyi, pszichés és orvosi kritériumoknak kell megfelelni), a kiképzés egy négy hónapos intenzív tanulás a tűzserésznek és négy lábú barátjának, a feladatok pedig folyamatosan bővülnek és változnak az átalakuló biztonsági környezettel. A tűzserész ebek mellett fontos szerepet játszanak a honvédség mindennapjaiban a járőröző és őrző-védő feladatok ellátására kiképzett szolgálati kutyák és vezetőik, akik a katonai létesítmények védelméhez járulnak hozzá.

A kutyával szolgálatot teljesítő rendőrök és katonák mind úgy vélik, hogy egy jól képzett négy lábú akár több emberrel is felér a terepen, annál is inkább, mert fogaikat látva keveseknek jut eszébe tiltakozni a hatósági intézkedés ellen. Természetesen a segítőkutyákról sem szabad megfeledkezni: a mozgássérült-

KÁNTOR, A MAGYAR REX FELÜGYELŐ

A leghíresebb magyar nyomozókutya, Kántor több mint tíz éven át volt hűséges társa Tóth Tibor felvezetőnek. Kántor kivételes tehetséggel bírt, a hazai bűnüldözés történetének legeredményesebb nyomozókutyájaként 11 év alatt 536 esetben vett részt bűncselekmények felderítésében. Előfordult, hogy másfél napon keresztül követett egy nyomot, több mint 100 kilométeren át. Gazdájával együtt az évek alatt összesen 78 ezer kilométert tettek meg. 1964-ben egy nyom követése közben aknára lépett, megebesült, és a sérülései miatt elaltatták.

Kántor életéről Szamos Rudolf nem egy könyvet írt (*Kántor nyomoz, Kántor a nagyvárosban*), amelyekből később *Kántor* címmel televíziós sorozat is készült. A címszerepet Kántor fia, Tuskó alakította, aki szintén nyomozókutyaként dolgozott. A híres nyomozókutya és a felvezetőjét alakító színész, Madaras József szobrát 2016-ban avatták fel Ferencvárosban.

hallássérült-, látássérült-segítő kutyák mellett a roham-előrejelző, a terápiás és személyi segítő (például autistasegítő) ebek is nagyon komoly, a társadalmi integráció szempontjából elengedhetetlen és pótolhatatlan feladatot látnak el. ●

Szöveg: Zavodnyik Blanka
Fotó: Magyar Rendőrség Facebook-oldala

ÉVFORDULÓT ÜNNEPELT A MAGYAR HONVÉDSÉG

Tizenhét éve működik hazánkban az MH Civil-katonai Együttműködési és Lélektani Műveleti Központ (MH CKELMK). A CIMIC-nek, azaz a civil-katonai együttműködésnek jelentős szerepe van a NATO-ban és a Magyar Honvédségben is, mint ahogy a Nemzeti Közszerződési Egyetem hivatásos és civil hallgatói is egyre intenzívebben érdeklődnek az együttműködés iránt.

A képesség létrehozásával azt is demonstráltuk, hogy nem csak a haderő csökkentése a cél, hanem új, 21. századi képességek létrehozása is. „A CIMIC része volt az akkori NATO-stratégiai vízióknak, amely expedicionális hadviselésre készítette fel a szövetség hadseregeit a globális terrorizmus elleni harc jegyében” – nyilatkozta lapunknak Szenes Zoltán ny. vezérezredes. A Nemzeti Közszerződési Egyetem professzora a kezdetektől követi a központ életét, amely az elmúlt 17 évben jelentősen átalakult, fejlődött. Először a civil-katonai

együttműködési csoportok száma növekedett, majd a CIMIC profilú központ kiegészült a pszichológiai hadviselési képességgel. A központ tudatosan építkezett: műveleti értékelő (CIMIC, PSYOPS) képességek létrehozása, több CIMIC-csoport megalakulása, zászlóalj-támogató CIMIC-elemek felállítására, valamint technikai képességek (audovizuális részleg, mobil nyomda) rendszeresítése jellemezte ezt a fejlődést. Közben egy valóságos tudásközponttá nőtte ki magát, amely CIMIC- és PSYOPS-felkészítést tart az egész Magyar Honvédség és a műveleti területre kerülő magyar kontingensek számára. Emellett kapcsolatot tart fenn polgári és katonai szervekkel, minisztériumokkal és országos hatáskörű szervekkel, nemzetközi, kormányzati és nem kormányzati szervezetekkel, valamint gazdasági szereplőkkel. „A központ 2003-as létrehozása óta minden olyan fontos misszióban (Koszovó, Irak, Mali) részt vesz, ahol CIMIC-képességekre van szükség. Emellett folyamatosan közreműködik a válságkörzetek sokoldalú értékelésében, szakmai dokumentumok készítésében és véleményezésében” – mondta el Szenes Zoltán. A tábornok azt is hozzátette, hogy a központ 2016-tól a V4 EU-harcsoportban a nem kinetikus képesség biztosításában vezető nemzeti szerepkört lát el, amely a magyar CIMIC szakmai elismertségét fejezi ki a visegrádi országok körében. Az egység népszerűségét fejezi ki a „CIMIC” buzzword, amit még azok is használnak, akik nem tudják, hogy ez mit jelent,

amelynek ismertségével talán csak a „hadkieg” elnevezés vetekszik. „Ma is büszke vagyok rá, hogy még HVKF koromban rendszeresített civil helyeken volt hallgatóim dolgoznak, akik közül többen ma már hivatásos katonaként szolgálnak” – hangsúlyozta az NKE professzora. Az egyetem egyenruhás és civil hallgatói is komolyan érdeklődnek a civil-katonai kapcsolatok iránt. Ezt erősíti meg Kiss Zoltán László ezredes, a Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar professzora, aki régóta oktat hallgatókat a civil-katonai együttműködés elméletére és gyakorlatára, valamint 2006 óta szakértőként segíti a központ munkáját. A szakember szerint a nemzetközi biztonság- és védelempolitikai szak alapképzésén tanuló hallgatókat kezdetben általában inkább az motiválja, hogy megismerkedjenek a civil-katonai kapcsolatok, a „civil-military interface” (civil-katonai kapcsolódási felület) egyes elemeivel és a CIMIC mibenlétével, míg a mesterképzésben részt vevő hallgatók már inkább a napi gyakorlatban felmerülő problémák felé fordulnak. A katonai vezetői szakon tanuló hallgatók számára inkább az az elsődleges, hogy parancsnoki munkájuk során miként tudják a CIMIC-et mint harctámogató tevékenységet felhasználni a nemzetközi válságreakáló műveletek eredményes megtervezése és végrehajtása során. A katonai műveleti logisztikai szakos hallgatókat pedig inkább az foglalkoztatja, hogy milyen főbb kihívásokkal, gyakorlati problémákkal lehet számolni a CIMIC-tevékenység sikeres végrehajtásának műveleti logisztikai biztosításával összefüggésben. „Jól mutatja a CIMIC-vel kapcsolatos érdeklődést, hogy számos egykori és jelenlegi hallgatónk írt és jelenleg is ír tudományos diákköri pályamunkát, diplomamunkát és szakdolgozatot a különféle, CIMIC-vel összefüggő elméleti és gyakorlati témakörökben. Sőt van olyan hallgatónk is, aki a doktori (PhD-) disszertációját is éppen a CIMIC-vel összefüggő kutatási témakörben írja” – teszi hozzá az ezredes. Kiss Zoltán László elmondta azt is, hogy sokrétű az együttműködés a központ, a HHK és a Nemzetközi Biztonsági Tanulmányok Tanszék között, a hallgatók közül pedig egyre többen vesznek részt aktívan a MH CKELMK éves nemzetközi CIMIC-gyakorlatain, és szívesen jelentkeznek a központba szakmai gyakorlatra. Később pedig, a diploma megszerzését követően több hallgató is éppen a központba jelentkezik dolgozni, s ott kerül előbb civil munkakörbe, majd utóbb szerződéses, illetve hivatásos szakbeosztásba.

„A civil-katonai együttműködés napjainkban komoly változáson megy keresztül, mind a NATO-ban, mind pedig a Magyar Honvédség berkein belül. T teszi ezt úgy, hogy alapvető funkciói, és ahhoz kapcsolódó feladatrendszere nem változik. Továbbra is hatékonyan jelen van a békeműveleti feladatok támogatásában, valamint a kontingensek civil környezettel kapcsolatos felkészítésében” – nyilatkozta a Bonum Publicumnak Hangya Gábor ezredes. A Civil-katonai Együttműködési és Lélektani Műveleti Központ PhD-fokozattal is rendelkező

parancsnoka elmondta, hogy a CIMIC elsősorban békeműveleti („missziós”) környezetben töltötte be funkcióját, de napjaink változó biztonsági környezete és annak aktuális kihívásai – mint például a migrációs és a járványügyi helyzet – előtérbe hozták az együttműködés békeidejű, hazai alkalmazásának lehetőségeit is. A CIMIC-állomány műveletekben szerzett tapasztalatai és a -képesség egyes elemei kiválóan segíthetik az országhatáron belüli, nem kimondottan katonai feladatok támogatását. Másik újdonságként mutatkozik a nem kinetikus képességek egyfajta szervezetszerű csoportosulása, funkcionális integrációja. Ennek megvalósítása ugyan nemzetenként eltérő képet mutat, de alapvetően az információs műveletek által koordinált tájékoztató, befolyásoló, együttműködési képességeket érinti. „Központunk, mint a magyar CIMIC-et megtestesítő katonai szervezet, nemcsak számol az új fejlődési irányokkal, de élen is jár azok gyakorlati megvalósításában” – hangsúlyozza a parancsnok.

Kovács Georgina hadnagy, a Civil-katonai Együttműködési és Lélektani Műveleti Központ munkatársa a Nemzeti Közszerződési Egyetemen végzett. Lapunknak elmondta, hogy az egyetemi tanulmányai során (nemzetközi biztonság- és védelempolitika szak) ismerkedett meg a civil-katonai együttműködési és lélektani műveleti képességekkel. „A tanórán elhangzottak nagyon felkeltették az érdeklődésemet, így szabadidőmben elkezdtem e témakör után kutakodni hazai, illetve nemzetközi tudományos folyóiratokban. 2016-ban kerültem a Civil-katonai Együttműködési és Lélektani Műveleti Központba szakmai gyakornokként, mivel szerettem volna a CIMIC-t közelebbről is megismerni azon emberek által, akik már évek óta ezzel foglalkoznak. Mondhatjuk úgy is, hogy az elméleti tudást szerettem volna a gyakorlatban is látni” – tette hozzá az egykori NKE-s hallgató. Kovács Georgina az egyetemi évek alatt a Biztonságpolitikai Szakkollégiumban is foglalkozott a téma kutatásával, tudományos diákköri konferenciákra írt dolgozatokban próbálta minél több emberrel megismertetni a CIMIC-ben és a PSYOPS-ban rejlő lehetőségeket. 2019 elejétől szerződéses katonaként dolgozik a központ állományában. „Az elmúlt másfél évben több módon tesztelhettem tudásomat, legyen az akár hazai katonai gyakorlat vagy külszolgálat, amelyet Koszovóban töltöttem. Úgy érzem, nem is lehetnék jobb helyen. A központ egy nagyon friss és lendületes, haladó mentalitással rendelkezik, ami lehetőséget biztosít a fiatal szakemberek számára, hogy fejlődhessenek. A CIMIC és a PSYOPS is viszonylag új, fejlődő terület, amely a modern hadviselésben egyre nagyobb szerepet fog betölteni és jelentősége tovább erősödik. A 21. századi új kihívásokkal rendelkező, aszimmetrikus hadviselésen alapuló konfliktusokban a civil környezet és annak változásainak értékelése szinte már elengedhetetlen a katonai erők számára” – tette hozzá Kovács Georgina. ●

ÚJJÁÉLELED A HONVÉD KÖZÉPFOKÚ OKTATÁS

Debrecenben az ország jelenleg egyetlen honvéd-középiskolájának igazgatója volt, majd a Honvédelmi Minisztériumba került, hogy segítsen egyengetni az újjáéledő katonai középfokú oktatás útját. Büszkén vallja, hogy a legelszántabb növendékek mind a katonai felsőoktatásban folytatják tanulmányaikat, akik számára óriási elismerés, ha a Nemzeti Közszolgálati Egyetemen tanulhatnak. Berkecz Gábor, a HM osztályvezetője lapunknak nyilatkozva szolt arról a folyamatról is, amelynek eredményeként hamarosan 8-10 honvéd-középiskola kezdheti meg működését az országban.

● **Manapság milyen a társadalmi megbecsültsége a középfokú katonai oktatásnak?**

Úgy gondolom, hogy összességében nagyon pozitív a megítélése a középfokú honvédoktatásnak. Igazából azóta, hogy a 19. század közepén létrejöttek az első ilyen típusú intézmények, mindig is ilyen volt az elismertségük. Talán azért is volt ez így, mert az összes ilyen iskolát nagy szakértelemmel hozták létre. Különösen fontos volt, hogy mind a tanári, mind a katonai állomány és az infrastruktúra is a kor színvonalához viszonyítva a legjobb legyen. Természetesen az elvárások is magasak voltak, az ilyen típusú oktatási intézmények esetében is elvárás volt, hogy elérjék és meghaladják a „civil” iskolák oktatási színvonalát. Ahogy a kezdetektől, úgy ma is vannak és lesznek olyan vélemények, amelyek szerint a fiatalok számára káros az ilyen típusú bentlakásos honvédelmi oktatási intézmény, de egy jól felépített iskola és iskolarendszer a biztosíték a megfelelő működésre.

● **Miben kell még fejlődni?**

A Honvédelmi Minisztérium által létrehozott és működtetett Honvéd Kadét Program – amelynek a legmagasabb szintje a honvéd-középiskola és -kollégiumi rendszer – nagyon biztos alapokkal rendelkezik. A Honvédelmi Sportszövetség és a Magyar Honvédség támogatása pedig garancia a jó és eredményes munkára. Fontos, hogy a honvédelmi nevelésben és oktatásban részt vevő civilek, tartalékosok és katonák – ahogy eddig is – igazi hivatásként éljék meg a munkájukat. Ez mindennek a záloga, és csak ez vezethet eredményre és sikerre a jövőben.

● **Debrecenben működik jelenleg az ország egyetlen katonai középiskolája, ám ez a helyzet változóban van. Hol tart az új iskolák létesítésének folyamata, mik a következő lépések?** A hódmezővásárhelyi honvéd-középiskola és -kollégium létrehozása során a Honvédelmi Minisztérium vagyonszámba került a leendő iskola területe és épületei. Megtörténtek az elsődleges statikai vizsgálatok, és rövidesen sor kerül a tényleges tervpályázat kiírására. A 2030-ig létrehozandó honvédkollégiumok esetében elkezdődött azon városok kiválasztása, ahol működhetnek majd ezek az intézmények. Ezzel egy időben a Honvédelmi Minisztérium Oktatási, Tudományszervező és Kulturális Főosztálya is megkezdte a leendő középfokú intézmények humánerőforrás-igényeinek a felmérését és tervezését.

● **Mi lesz a közvetlen cél ezekkel, és miben mérhetők a távlati hasznok?**

Az oktatás olyan, mint egy nagy tartályhajó. A legkisebb kormánymozdulat is hatással van rá, de a tényleges eredményt csak jóval később láthatjuk. Pedagógusként mindig is az egyén »

az első világháború újra „köztünk élő” hőse. A nagy háborúban harcolt Székely Hadosztály parancsnokának, később, 1921-től a debreceni vegyesdandár és katonai körlet altábornagyának, parancsnokának emlékére napjainkban a róla elnevezett honvéd-középiskola őrzi. A Kratochvil Károly Honvéd Középiskola és Kollégium jogelődje az 1990-ben alapított Gábor Dénes Elektronikai Középiskola, amelyben 2009-ben honvédelmi szakkör indult, 2010-ben pedig a 9. és a 11. évfolyamon megkezdődött a katonai alapismeretek tárgya oktatása. 2011 februárjában Hende Csaba honvédelmi miniszter és Benkő Tibor vezérezredes, a honvéd vezérkar akkori főnöke látogatást tettek az intézményben, ezzel elkezdődött az intézmény honvéd-középiskolává történő átalakításának folyamata. Az iskola 2014. augusztus 1-jével felvette a Kratochvil Károly Honvéd Középiskola és Kollégium nevet, fenntartója pedig teljeskörűen a Honvédelmi Minisztérium lett.

eredményességét és boldogságát tartottam a legfontosabbnak. Ezen világnézetemben nagyban megerősített Benkő Tibor honvédelmi miniszter úr gondolkodása és beszédei, aki katonaként és miniszterként is a katonát és az embert tartotta a legfontosabbnak. Az egyén boldogságából, hasznosságából lesz eredményes közösség, szervezet és hasznos társadalom. A középfokú honvédoktatási intézmények a bentlakásos rendszerből adódóan nagyon nagy hangsúlyt fektetnek az egyéni nevelésre. A legfőbb távlati haszon, hogy kiváló emberek nevelődjenek ezen intézmények falai között. Olyan emberek, akikből kiváló katonák és kiválóan képzett civil értelmiségiek lesznek a jövőben.

● **Debrecenben iskolaigazgatóként dolgozott, milyen tapasztalatokat szerzett ott, és hogyan kamatoztatja ezeket a minisztériumi munkában?**

Középfokú oktatási kérdésekben viszonylag kevés a szakember a Honvédelmi Minisztériumban, így igazi kuriózum a pedagógusi és iskolaigazgatói múltam a hivatali rendszerben. Az első, amit igazgatóként megtanultam, az a feladatok prioritizálása és a határidők pontos betartása volt. Ez a minisztériumi munkában is nagyon hasznos. Mivel a középiskolai tanár és igazgató közötti összes beosztást végigjártam, így teljes képem van egy iskola működéséről és létrehozásának embert próbáló feladatairól.

● **Ön nemcsak pedagógus, katona is. Miben más ilyen szemüvegen keresztül látni a katonai középiskolák helyzetét?** Igazából a kettő nem zárja ki egymást, inkább erősíti. Civilként és tartalékos katonaként is szeretem a rendet, fegyelmet. Igazgatóként az alapelvem az volt, hogy vezess előlről! Hallgasd meg a tanárokat és diákokat, figyelj a véleményükre, és segítsd őket mindenben. Néha két jó szó többet ér, mint bármi más. Mindezek mellett azért elég szigorú, de reményeim szerint következetes igazgató voltam.

● **Tapasztalatai alapján egyenes út vezet a katonai középiskolából a katonai felsőoktatásba, azaz a Nemzeti Közszerződési Egyetemre?**

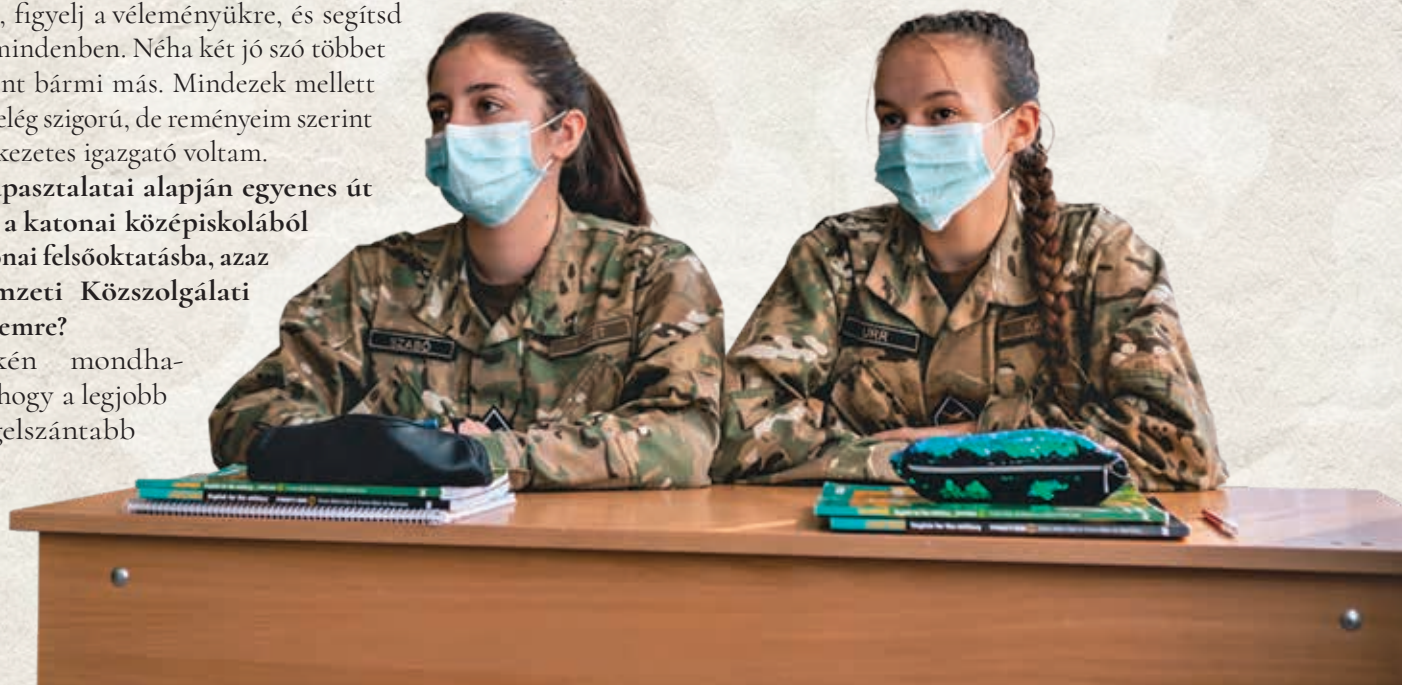
Büszkén mondhatom, hogy a legjobb és legelszántabb

növendékeink mind a katonai felsőoktatásban folytatják a tanulmányaikat. Az út egyenes természetesen, de a növendékeknek ugyanúgy teljesíteniük kell a szükséges nyelvi, egészségügyi és tanulmányi bemeneteli feltételeket, mint bárki másnak. Egy honvéd-középiskolásnak mindig is az volt a legnagyobb elismerés, ha a katonai felsőoktatásban tudja folytatni a tanulmányait. Véleményem szerint ez ma sincs másképpen, és a Nemzeti Közszerződési Egyetem megadja azt a tudást, amellyel kiváló honvédtisztek lehetnek a jövőben.

● **Mi a meglátása: milyen a kapcsolat ma a katonai felsőoktatás és a katonai középiskola között?**

Véleményem szerint kiváló a kapcsolat mind a Nemzeti Közszerződési Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Karával, mind az MH Ludovika Zászlóaljjal (MH LZ). Az együttműködés szinte a honvéd-középiskola létrejöttével elkezdődött. Ebben kimagasló szerepe volt a korábbi dékánnak, Boldizsár Gábor ezredes úrnak és az MH LZ parancsnokának, Molnár Zsolt ezredes úrnak. Az immáron hat éve történő együttműködés legjelentősebb, egyetemi és diák szempontból pedig legeredményesebb része az volt, amikor a jelenlegi dékánnak, Pohl Árpád dandártábornok úrnak köszönhetően intenzív angol nyelvvizsga-felkészítőn vehettek részt a Kratochvil Károly Honvéd Középiskola és Kollégium növendékei. Az MH LZ pedig minden évben meghívja a honvéd-középiskola növendékeit az észak-olaszországi utazásukra, ahol az első világháborús helyszíneket tekinthetik meg a növendékek a honvédtisztjelöltekkel. ●

Szöveg: Tasi Tibor • Fotó: honvedelem.hu

AKI KAPJA, MARJA? – azeri–örmény háború

Újra fellángolt a Kaukázus térségének egyik régóta húzódozó konfliktusa Azerbajdzsán és Örményország között a Hegyi-Karabah térség feletti uralomért. Szeptember végén az azeri erők bombázni kezdték a de jure országukhoz tartozó Hegyi-Karabah Köztársaságot, ezzel a felek között ismét nyílt konfliktus alakult ki, amely szakértők szerint sok szempontból az 1994-ben fegyverszünettel lezárult első karabahi háború folytatása.

A Hegyi-Karabah Köztársaság, vagy más néven Arcah Köztársaság a Kaukázus déli részén található, Örményországgal, Iránnal és Azerbajdzsánnal határos terület. Nagyjából tizenegyezer négyzetkilométeren fekszik, és 150 ezren lakják. Az azeri lakosság aránya mára gyakorlatilag nullára csökkent, míg a konfliktus miatt az Azerbajdzsánban élő örmények nagy része szintén elmenekült lakóhelyéről. A területért 32 éve vív ádáz csatát Örményország és Azerbajdzsán, mivel Hegyi-Karabah de facto örmény, de jure azeri fennhatóság alá tartozik, azonban az 1990-es évek eleje óta egy örmény szakadár köztársaság uralja. Az egykori kánság az 1813-as orosz–perzsa béke nyomán került az Orosz Birodalom fennhatósága alá. A Szovjetunió létrejötte után a Kaukázuson Túli Ügyek Szovjet Irodája azt javasolta, az örmény szovjetköztársaságot és Hegyi-Karabahot egyesítsék, Sztálin – mint nemzetiségi népbiztos – nyomására azonban 1921. július 5-től Azerbajdzsán

része lett, később pedig autonóm státust kapott Hegyi-Karabah Autonóm Terület néven. Innentől kezdve a szovjet vezetés minden, az Örményországgal való egyesülést célzó kezdeményezést elutasított.

A posztsovjeter térség egyik legfontosabb etnikai alapú konfliktusa, Hegyi-Karabah függetlenségért vívott harca 1988-ban kezdődött, majd 1994-ben örmény győzelemmel ért véget, nem utolsósorban azért, mert Moszkva fegyverekkel és hadianyaggal támogatta a későbbi győzteseket – mondta el lapunknak Rác András. A Nemzeti Közszerződési Egyetem Stratégiai Védelmi Kutatóközpontjának (SVKK) tudományos főmunkatársa szerint a hat éven át tartó háborúnak nem békekötés, hanem tűzszüneti megállapodás vetett véget, így a konfliktust hivatalosan sosem sikerült véglegesen lezárni. Az erős etnikai gyűlölködés jegyében mindkét fél rettenetes emberiségellenes és háborús büntetéseket követett el. »

„A háború óta eltelt évtizedek során a tűzszüneti megállapodást mindkét fél időről időre megszegi” – összegezte a történész. Az elmúlt évek legforróbb pontja a 2016-os négynapos háború volt, amelyet az azeri fél kezdeményezett és bár előretörésük sikeressége nem tartott sokáig, több hegyi-karabahi területet is meg tudtak szerezni. A pár napos konfliktust végül az EBESZ segítségével, fegyverszünettel zárták le, a Minszki Csoportnak köszönhetően, amelyet 1992-ben alapítottak annak érdekében, hogy békés megoldást találjon a felek között, valamint közvetítsen Hegyi-Karabah kérdésében. Az EBESZ Minszki Csoportjának három tár-selnöke van: Oroszország, az Egyesült Államok és Franciaország, akik az elmúlt évtizedekben számos kezdeményezést indítottak a helyzet megoldására, azonban nagy sikereket nem tudtak elérni.

A hegyi-karabahi vezetés kezdettől fogva Örményország anyagi, politikai és katonai támogatásától függ, a helyzet azonban jóval komplexebb az egyszerű patrónus-kliens viszonynál. Két évtizeden keresztül az örmény elnökök mindegyike szorosan kötődött Karabahhoz, és a konfliktusnak köszönhette politikai karrierjét. A turbulens örmény belpolitikával szemben Azerbajdzsán politikai rendszere az utóbbi két és fél évtizedben stabilan autoriter. A nyugati szakirodalom mostanáig a világ egyik befagyott konfliktusának tekintette az örmény–azeri viszályt. Az SVKK tudományos főmunkatársa kifejtette: Azerbajdzsán az olaj- és földgázmezőknek köszönhetően a kétezres évek elejétől kiterjedt, nagymértékű haderő-modernizációt hajtott végre, mindvégig deklarálta azzal a céllal, hogy visszaszerezze az elvesztett területeket, így az elmúlt években jelentősen növelte védelmi kiadásait. Ez nem volt titok a nemzetközi közösségben, ami azonban meglepetést okozott, hogy mire költötte az évi több száz millió dollárnyi összeget: nagymértékben bővítette a drónflottáját, amivel fel tudta borítani az elmúlt évek hatalmi egyensúlyát. Az 1994 óta eltelt

időszakban a karabahi övezet határa sosem volt teljesen nyugodt. Rendszeresek voltak a mesterlövészek és különleges erők közötti összecsapások. A 2016-os négynapos háborút követő nagyobb eszkaláció 2020 nyarán történt. Azerbajdzsán számára a július 12–30. között zajló rövid háború egyfajta főpróbát is jelentett, elsősorban a drónok harci alkalmazását illetően.

A 2020. szeptember 27. óta folyó harci cselekmények pontos megítélését nehezíti, hogy nehéz aktuális és hiteles információkhoz jutni a frontvonalról, hiszen a harcoló felek mindegyike intenzív információs tevékenységet is folytat. A mostani összecsapások nem spontán módon robbantak ki: Baku oldaláról gondosan előkészített műveletről van szó. Az azeri szárazföldi erőket nagy számban támogatják felderítő és csapásmérő drónok is; utóbbiak a háború első óráiban érzékeny veszteségeket okoztak nemcsak a karabahi légvédelemnek, de a szárazföldi erőknek is. Az azeri erők elsősorban nem Karabah törzsterületét igyekeznek elfoglalni, hanem az azt körülvevő hét körzet némelyikében nyomulnak előre. Északon a hegyes, nehezen járható terep ellenére már az első nap visszafoglalták a stratégiai fontosságú Murovdag hegyet, ezt követően azonban az előrenyomulás megállt. Az október végi lapzártakor északnyugaton, a Kalbadzsar körzetben súlyos harcok folynak, itt a szakadár erők egyelőre tartják magukat, amiben segíti őket a roppant nehezen járható terep és a jól kiépített védelmi állások is. Az azeri offenzíva súlypontja a déli régió, konkrétan a Dzsabrail és Fuzuli körzetek, ahol a terep lankásabb, inkább sztyeppe jellegű, így Baku jobban ki tudja használni a páncélos és gépesített erőket. Délen az azeri erők érdemi területi nyereséget tudtak elérni, megközelítve Fuzuli városát is. A települést a lakosság még az 1994-es fegyverszünet előtt elhagyta, így mostanra csak egy romos szellemváros, visszafoglalása azonban Baku számára jelentős belpolitikai tőkét jelentene. Az örmény erők októberben jelentősen megtörték és megfogyatkoztak. A harcok október végi állása szerint Azerbajdzsán a karabahi területek 15–25 százalékát foglalhatta vissza, a karabahi autonóm területeken kívül eső, de az örmények által elfoglalt hét azeri járásból eddig már legalább hármat felszabadítottak. Azeri oldalon nagyjából ezerfőnyi szíriai fegyveres is szolgál, akiket Törökország „biztosít” egyfajta támogatásként. Ezeknek a csoportoknak a valódi harcértéke azonban kétséges, mind a klimatikus viszonyok, mind a földrajzi sajátosságok idegenek számukra (az eltérő kulturális környezetről nem is beszélve), így jelenlétük inkább propaganda- és politikai célokat szolgál, valamint az elfoglalt területek biztosításában való segítség tartozik a feladataik közé.

A veszteségekre vonatkozóan csak pontatlan, részleges adatok állnak rendelkezésre. Az azeriek nem közölnek ezzel kapcsolatos hivatalos adatokat, de az jelent valamit, hogy Azerbajdzsán immár tartalékosokat is a frontra küld. A történetek jogi megítélése

azért összetett, mert Azerbajdzsán de jure a saját területe feletti ellenőrzés visszaszerzéséért száll harcba. Ennek ellenére sem fogadható el azonban a polgári települések elleni tüzérségi csapások alkalmazása. Emellett azzal, hogy Azerbajdzsánt Törökország is aktívan támogatja, a konfliktus egyre inkább államközi jellegűt ölt. Törökország igyekszik Azerbajdzsánt képviselni és segíteni, folyamatosak a katonai együttműködésen alapuló gyakorlatozások, valamint az elmúlt évek során jelentősen emelkedett a törökországi export azeri testvéreik országába. Azonban Örményország Oroszország katonai segítségére számíthat, hiszen tagja az orosz vezetésű Kollektív Biztonsági Szerződés Szervezetének (KBSzSz), és kétoldalú katonai védelmi megállapodásai is vannak. Ráadásul Oroszországnak két katonai bázisa is van örmény területen: Gyumriban szárazföldi, míg Erebuniban légi erők állomásoznak. Viszont sem a KBSzSz által biztosított kollektív védelem, sem a bilaterális örmény–orosz védelmi megállapodások nem terjednek ki Hegyi-Karabah területére, és Moszkva sem kíván belebonyolódni egy újabb fegyveres konfliktusba. Az amerikai szerepvállalás első érdemi pillanata a Mike Pompeo jelenlétében október 23-ára, Washingtonba szervezett örmény–azeri–amerikai tárgyalás volt, ahol egy újabb, október 26-ra időzített tűzszünetben állapodtak meg, azonban ez szinte néhány órán belül összeomlott.

A tűzszüneteket szinte naponta újítják meg, azonban az elmúlt időszakban még nem sikerült teljes 24 órát fegyverropogás nélkül eltölteni. Azerbajdzsán a karabahi konfliktus végleges megoldására törekszik, már jelentős területeket szereztek vissza. Az örmény stratégia arra irányul, hogy eszkaláció útján deeszkaláljanak, vagyis védekezéssel reagálnak a támadásokra: olyan nagy hatótávolságú eszközökkel rendelkeznek, amelyek segítségével elérik az azeri városok nagy részét, valamint az olajinfrastruktúrát. Az ezzel járó elrettentő hatás a hatalmas civil veszteségek ellenére sem érvényesül. Azonban ameddig a török támogatás kitart, Azerbajdzsán ellen tud állni a nemzetközi közösség részéről érkező nyomásnak, és folytatja az előrenyomulást, így magas a kockázata annak, hogy kiterjedt etnikai alapú erőszakra kerülhet sor.

Lapzártakor érkezett a hír, hogy békemegállapodást kötött Örményország és Azerbajdzsán, akik november 10-től beszüntetik a harcokat. Azerbajdzsán megtartja az eddig elfoglalt területeket Hegyi-Karabah régióban, és újakat is kap mellé, egészen pontosan Agdam keleti vidékét és Kalbacar nyugati részét. Az örmények ezen túl a stratégiai fontosságú Lachin vidékét is elvesztik, csak egy öt kilométeres folyosót tarthatnak ott meg az anyaország felé. A Moszkva közvetítésével létrejött béke része az is, hogy orosz békefenntartók érkeznek majd a térségbe hosszú távra. ●

Lassan tört a csúcsra az USA 46. elnöke

Az elmúlt százhusz év legmagasabb választási részvételével zajlott le a 2020-as elnökválasztás az Amerikai Egyesült Államokban. Az előzetes várakozásokkal ellentétben nem mindent elsöprő demokrata győzelem született, hanem nagyon szoros, több napig tartó szavazatszámhátrányra épülő csatározás alakult ki Joseph R. Biden, Barack Obama korábbi alelnöke és Donald J. Trump, a jelenleg hivatalban lévő elnök tábora között.

Az 59. amerikai elnökválasztást az érvényes jogszabályoknak megfelelően november 3-án rendezték. Az Amerikai Egyesült Államokban négyévente tartanak elnökválasztást, amelyen az összes tagállamban és Washingtonban ugyanaznap voksolnak a választóképes állampolgárok, ha csak nem tették meg ezt már korábban levélben vagy a korai szavazás során napokkal, esetleg hetekkel korábban. Az Amerikai Egyesült Államokban nem közvetlenül szavaznak a kormány-, illetve államfőre, hanem demokrata vagy republikánus elektorokat választanak, akik aztán leadják a szavazatukat a megfelelő elnökjelöltre, vagyis az 538 elektorból álló Elektori Kollégium dönt az elnök személyéről.

AZ ELEKTORI RENDSZER SAJÁTOSSÁGAI

Az angolul electoral college-ként ismert testületben az amerikai alkotmány minden tagállamnak a képviselőivel és szenátorai-val megegyező számú elektort állapít meg. A legtöbb elektort Kalifornia, Texas, New York, Florida, Pennsylvania, Illinois adja, a választás megnyeréséhez 270 elektori szavazatra van szükség. Maine-t és Nebraskát kivéve – ezek az államok a szavazatarányokat is figyelembe veszik – a többi államban a győztes mindent visz elve érvényesül: tehát ha valamelyik párt elektoraira akár eggyel

is több szavazat érkezik, mint a másikra, onnantól a jelölt az összes elektor szavazatára számíthat az adott államból. A rendszer gyakran abszurditásba hajló igazságtalansága természetesen egyre több ember szemét szúrja, Donald J. Trump elnöksége alatt erőteljesen kritizálta országának választási rendszerét. Azt, hogy az elnök elektorokon keresztül történő választása problémás lehet, már a 18. században is látták. Az egyik alapító atya, az USA negyedik elnöke, James Madison az erről szóló vitában kijelentette: „a többségi szavazás a legalkalmasabb az elnök megválasztására”, ugyanakkor azt is elismerte, a déli államoknak ez aligha lenne megfelelő. Gyakorlatilag mindig a rövid távú politikai érdekek tartják életben az Elektori Kollégiumot, nagyon ritka, hogy demokratikus elvek mentén, esetleg az igazságosság alapján kezdenének vitatkozni. 2016-ban az akkori demokrata jelölt, Hillary Clinton megközelítőleg hárommillió egyéni szavazattal kapott többet Donald Trumpnál, azonban ez elektorokban csak 227-et jelentett számára, és így egyértelműen alulmaradt a 304 elektori szavazatot begyűjtő republikánus ellenfelével szemben.

JELENTŐSEN ELTÉRŐ USA-VÍZIÓK

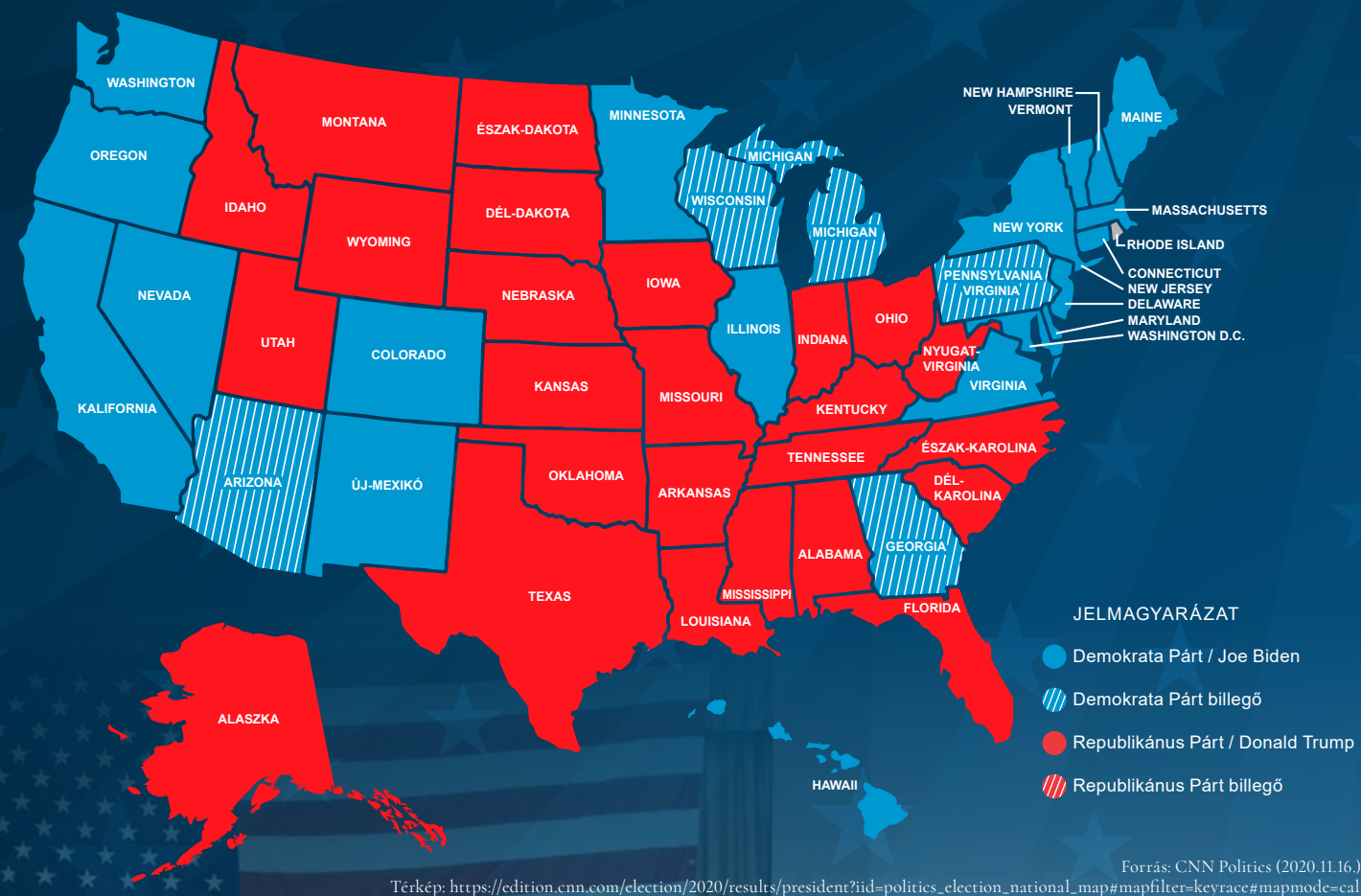
Az elnökjelölti programok teljesen eltérő víziót vázoltak fel a jövőről, szinte egy-egy párhuzamos Amerikai Egyesült Államokat. Ez annak is köszönhető talán, hogy az elnökjelöltek jelleme is lényegesen különbözik: Joe Biden unalmasnak látszik, és fájdalomtól edzettnek, vagyis Trump ellentétének. Ha unalmas, akkor nyugalmat és kiszámíthatóságot hozhat, ha pedig sokat gyászolt, akkor érzékenyebb lesz a hétköznapi emberek problémáira – gondolhatják sokan. Vele szemben Trump provokatív, izgalmas, és akkor is sikeresnek és győztesnek mutatja magát, amikor beteg vagy éppen a csőd közelében van. Abban is eltérnek a jellemvonásaik, hogy míg Trump idején látványosan rosszabbodott a viszony a republikánus és demokrata párt között, addig Biden közel öt évtizednyi politikai karrierjének egyik fő jellemzője, hogy ő volt az a demokrata, aki képes alkukat kötni a republikánusokkal. Akár ellenzékben volt, akár Obama alelnökeként kellett egyezkednie, sokszor tudott kompromisszumokat kötni a másik politikai oldallal, bár ezért a demokraták radikálisabb politikusai sokszor nehezteltek rá, mondván, túl engedékeny volt. A demokraták elnökjelöltje programjában egy sokkal megengedőbb, toleránsabb és humánusabb menekültpolitikát ígért, amihez a szegények, rászorultak kiterjedtebb támogatása társul. Biden egyértelműen Barack Obama egészségügyi és szociális belpolitikájának folytatására készült. Az eredmény tudatában gyökeres fordulat várható a klímapolitikában is (annak sokkal komolyabban vételével), mint ahogyan a belső zavargások kezelésében is egészen más hozzáállást ígért a Biden-csapat. Azonban sok konkrétumot a kampányban nem mondott, a legfőbb üzenete az volt:

ő normális, míg Trump bolond. Ami viszont valóban súlyponti kérdésként merült fel, az az amerikai gazdaságirányítás, illetve a külpolitika. Donald Trump alapvetően javítani tudott – főleg az Obama-korszakhoz képest – az amerikai gazdaság helyzetén, ami a világválság recessziós közegét figyelembe véve nagy teljesítmény. (Egy globális válságban az USA lakossága nem szokott vezetőt váltani, sokkal jellemzőbb a legfőbb vezető támogatása, ha komoly bajba kerül az ország.) Az elmúlt négy év külpolitikája egy USA-központú, politikailag az amerikai érdekeket maximálisan képviselő és a demokraták külpolitikájánál patriótább felfogású diplomáciát megvalósító terület volt. Ebből következik, hogy az Egyesült Államok már-már háborúközeli feszültséghelyzetbe került Kínával és Iránnal is, elsősorban a Trump-kabinet kemény diplomáciája miatt. A migránspolitikában is eltértek a nézetek. Az eddig regnáló elnök, Trump az USA-ba illegálisan érkezők visszatartására és kiutasítására fókuszált, nem gondolva azokra a milliókra, akik már egy ideje az országban élnek, dolgoznak, és már ott alapítanak családot. Mindezzel ellentétben Biden megígérte: az USA régi szövetségesei, mindenekelőtt az európaiak újra számíthatnak majd Amerikára, és azt is, hogy kormánya visszatér majd az értékalapú kapcsolatokhoz, és a szerződések, nemzetközi intézmények elismeréséhez. Mivel a demokrata jelölt sokáig volt a szenátus külügyi bizottságának az elnöke, és Obama helyetteseként ő irányította az ukrán–orosz háború kitörésekor az USA térségbeli politikáját, a szakértelme és kapcsolatrendszere is arra utal, ezt a régiót sokkal komolyabban fogja venni, mint Donald Trump.

NÉHA BOHÓCKODÁSBA FAJULT A KAMPÁNY

Donald Trump tweetjei elnöksége alatt is nagy visszhangot keltettek a közösségi médiában. Az elnök rasszista, fehérprivilegiumon alapuló kijelentései, sokszor álhírei, a koronavírus elbagatellizálása erősen megbotránkoztatták az internet népét. Trump minden elődjénél korábban, már 2017. február 28-án elkezdett kampányolni újraválasztása mellett. Ezzel ellentétben Joe Bident csak 2020. augusztus 20-án, többszörös elnökjelölti vita után tette biztos jelöltjévé a demokrata párt. Biden korára és szónoki képességeinek hiányára való tekintettel – a vírussal „köszönhetően” – elzárkózott a nagy sajtótájékoztatóktól, ellenben republikánus partnere – eleinte vírustagadást fitogtatva – agresszívabb, erőltetettebb kampányt folytatott. Mindkettőjük fő projektje a másik lejáratása volt, ami kitűnően látszik a választási hajrában tartott elnökjelölti vitákon is. A választás során és azt követően sem volt ez másképp, a hivatalban lévő elnök már kedden este bejelentette elsöprő győzelmét, amire számítani lehetett. Napokkal a szavazás után Trump szinte hisztérikus beszédet tartott, amelyben csalással vádolta kihívóját, »

A nem végleges adatok alapján az 538 elektori szavazatból Joe Biden 306-ot, Donald Trump 232-öt kapott. (Az elnökké választáshoz 270 voksra van szükség.)

és ismét megerősítette korábbi álláspontját: nem fogadja el a vesztes szerepét.

KAMALA HARRIS – ALELNÖKBŐL ELNÖK?

Joe Biden jövőre már a 78. életévét tölti be, és ezzel ő lesz minden idők legidősebben hivatalba lépő elnöke. Biden lemásolta Obama 2008-as receptjét, és maga is olyan alelnökjelöltet választott, aki szintén indult ellene az előválasztáson, és hozzá képest a demokrata párt egy másik ideológiai frakciójához tartozik. Így lett Kamala Harris a demokrata alelnök, aki az első női elnök lehet, ha Biden egészségügyi állapota nem engedi, hogy tovább irányítsa az Amerikai Egyesült Államokat. Az alelnök apja jamaikai, az anyja indiai, és ő maga kaliforniai főügyesként a meglegházasság elismeréséért harcolt, valamint a lakáshitelesek jóhiszeműségét kihasználó bankok ellen is komoly küzdelmet vívott.

SOK MINDENT DÖNTÖTTEK EL A LEVÉLSZAVAZATOK

A 2020-as amerikai elnökválasztás nem szenvedett hiányt a drámai fordulatokban és a belföldi válságokban. Impeachment, közegészségügyi válság, gazdasági recesszió, rendőri túlkapások, faji indíttatású zavargások, az egyik legfelsőbb bírósági bíró elhalálása, Donald Trump elnök megfertőződése, majd valószínűtlenül gyors kilábalása, rendhagyó választási rendre való felkészülés az eddigi események sorrendje. A koronavírus-járvány miatt megnőtt a levélszavazatok száma az USA-ban, ez pedig hatalmas előnyt jelentett a demokrata jelöltnek, mivel a postai úton történő szavazás inkább a Demokrata Párt támogatóira jellemző, így az államok ennek megfelelően próbálják támogatni vagy aláásni a postai úton történő szavazás rendszerét. Trump alkotmányellenesnek, illegálisnak és csalásnak nevezte, hogy eme voksokat még november 3-a után is számolják. Twitter-bejegyzésében üvöltötte a választók arcába: STOP THE COUNT! Mint már említettük, a levélben leadott voksok jelentik a legnagyobb csatateret, ezen belül is az a legfőbb vitatott kérdés, hogy meddig számítanak be az eredménybe a szavazatok. Legerőteljesebben Pennsylvániában merült fel ez a probléma, hiszen az ottani bíróság úgy döntött: november 6-ig meghosszabbítja a választás napján leadott szavazatok beszámíthatóságát. A republikánusok szerint ez nem bírósági kérdés, hanem a törvényhozó testületnek kellett volna ezzel foglalkoznia, így sürgősségi indítványban megtámadták a kezdeményezést a Szövetségi Legfelsőbb Bíróságnál. A legfőbb bírói fórumnak igen széles hatáskörei vannak, ezért az élethossziglani időre szóló bírósági kinevezéseket rendkívüli mértékben itatja át a politika. A választási kampányban nagy fordulatot jelentett a Ruth Bader Ginsburg halála következtében megüresedett hely. Ugyanakkor a bíróságok, köztük pedig a Legfelsőbb Bíróság

nemcsak egyszerűen azért kerülhet főszerpbe ezen az elnökválasztáson, mert Donald Trump elnök új bírót nevezett meg. Pontosan húsz esztendővel ezelőtt a Legfelsőbb Bíróság lépett közbe, és döntötte el ifjabbik Bush javára a választást azzal, hogy elrendelte a szavazatok újraszámolásának leállítását Floridában. A választási eljárás szabályainak változtatásai, és a jóval szélesebb körben engedélyezett távolléti szavazások miatt országszerte perekre kell számítani.

HOGY LEHETETT ILYEN SZOROS A VERSENY?

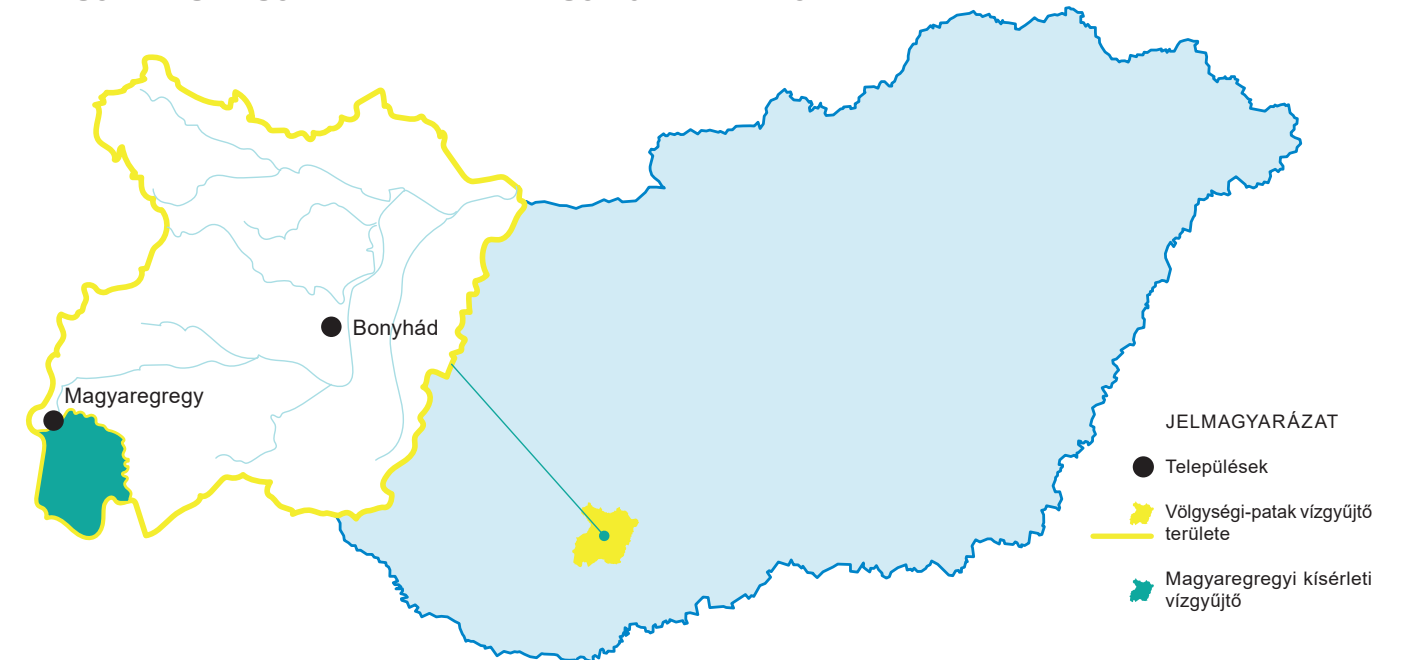
A 2016-os, hajrában elszenvedett vereségük megismétlődésétől tartva a demokraták igyekeztek nem elbízni magukat, annak ellenére, hogy a közvélemény-kutatások egyértelműen, 94 százalékos valószínűséggel ígérték Biden-győzelmet. Ebben a már fentebb említett bizonytalanság és a társadalmi különbségek republikánusok által való kiélezése mellett jelentős tényező volt a késő 60-as évek óta nem látott osztálytársadalmi megmozdulás, amely május 29-e óta uralja az USA belpolitikáját. Mindezen események, problémák megoldhatatlanságából fakadó nyomás elősegítette, hogy a jelenleg regnáló elnök maga alatt vágja a fát durva kijelentéseivel, a rendőri túlkapások semmibevitelével. Így a kihívó demokrata párt könnyebben maga mellé tudta (volna) állítani az érintett rétegeket. Azonban a mainstream közvélemény-kutatások például a rejtőzködő Trump-szavazókkal nem számoltak, azzal a nagyrészt spanyol ajkú, illetve sötét bőrű lakossággal, akikkel szemben társadalmi nyomás lenne, hogy ellenszavazzanak, mégis a konzervatív republikánus párt mellett tették le voksukat hagyománykövető, keresztény mivoltukból fakadóan. Évtizedes politikai közhelyekről derült ki, hogy valójában már nincs bennük semmi igazság, és ez az átrendeződés alapvetően meghatározhatja az USA és az amerikai politika következő évtizedeit. Elmondhatjuk tehát, a történelem eddigi legizgalmasabb, legnagyobb százaléku részvétellel lefolyt elnökválasztása zajlott az Amerikai Egyesült Államokban. Joe Biden nemcsak az USA legidősebb elnökeként vonulhat be a történelemkönyvekbe, hanem az eddigi legtöbb szavazat megszerzését is magáénak tudhatja. A voksolást megelőző hónapok és hetek már-már véres csataterre változtatták a szövetségi államot, a fentebb sorolt társadalmi problémák és a naponta több ezer amerikai életét követelő koronavírus-járvány pedig csak nehezítette az új elnök megválasztását. Hogy mit hoz a következő négy év, az USA milyen irányba halad a külpolitika, környezetvédelem, egyenlőségi harcok és a gazdaság terén, nemsokára kiderül. ●

A MAGYAREGREGYI KÍSÉRLETI VÍZGYŰJTŐ

A vízépítő mérnöki hivatás a műszaki problémák megoldásán túl gyakran állítja művelőjét olyan feladat elé, amelyhez elengedhetetlen a természeti folyamatok megfigyelése. A mérnök számára egy folyamat megismeréséhez nem elegendő a pusztán szemlélődés, a megfigyelés ebben az esetben a minél pontosabb mérést jelenti. Az így előállított tervezési adatok segítségével a jövőre nézve is nagy biztonsággal lehet a műtárgyakat méretezni, ezzel pedig a vizekkel való optimális gazdálkodást megteremteni.

A magyaregryi kísérleti vízgyűjtő elhelyezkedése

A klímaváltozás hatására felgyorsult hidrológiai körfolyamat következtében hosszú aszályos és rövid, ám igen intenzív csapadékos időszakokkal találkozunk, így vízfolyásaink vízjárása is megváltozik. A gyakori szélsőségek okán a múltbéli mérések és az azokból készített alapadatok már kevésbé szolgálnak kellő biztonsággal a feladatok megoldásához. A szakma számára a modellezés, a természeti folyamatok szimulációja nyújt segítséget, ám egy modell és annak eredménye annál megbízhatóbb, minél jobban leképezi a valóságot. A kihívás óriási, hiszen ahhoz, hogy vízfolyásaink vízjárását jól tudjuk modellezni, így megbízható alapadatot szolgáltatni vagy előrejelzést készíteni – akár műveink méretezéséhez, akár a vízkészletekkel való gazdálkodáshoz vagy az árvízvédekezés megszervezéséhez –, szükség van a vízgyűjtők feltárására, az ott zajló természetes és mesterséges folyamatok megismerésére, számszerűsítésére, matematikai leképezésére. A hegy- és dombvidéki kisvízgyűjtők lényegében méretlenek, a teljes feltárásuk lehetetlen feladat lenne. Éppen ezért van szükség olyan mintaterületekre, amelyek alapos feltárásával, a hidrológiai és hidraulikai folyamatok pontos megismerésével és azok kiterjesztésével a méretlen vízgyűjtők adathiánya is mérsékelhető. Ilyen mintaterület például az NKE Víz tudományi Kar magyaregryi kísérleti vízgyűjtője.

A VTK hegy- és dombvidéki vízgyűjtőkkel kapcsolatos kutatási programjának a Kelet-Mecsekben található Lászlóffy Woldemár Hidrometriai Mérőtelepe és a körülötte található 32 km²-es vízgyűjtőterület ad otthont. A terület a Kelet-Mecsek Tájvédelmi

Körzethez tartozik, így a vízgyűjtőn lejátszódó folyamatok természetközelinek mondhatók. A mintaterület fő vízfolyása a Völgységi-patak, kifolyási szelvénye Magyaregry településen, a Dél-dunántúli Vízügyi Igazgatóság kezelésében lévő vízrajzi állomás. A csapadéktevékenységek, a talajnedvesség és a beszivárgási tulajdonságok tér- és időbeli változékonysága nagymértékben befolyásolja a természetes vízgyűjtők lefolyási viszonyait, ezzel a vízfolyásaink vízjárását. Ezért a kísérleti területen 2018-ban és 2019-ben külön szakmai fejlesztőborokat tartottak, ahol a monitoringot előkészítő, azt megalapozó munkálatokat (például árhullámmérések, beszivárgásmérések) végezték a szakemberek, majd 2019-től megindult az első eszközök telepítése. A vízgyűjtő-feltárási munkálatokhoz csatlakozott a Miskolci Egyetem Műszaki Földtudományi Kar Természetföldrajz-Környezettan Intézeti Tanszéke is. A megalakult kutatócsoport részletes talajtani feltárást végzett, valamint talajnedvesség-mérő monitoringhálózatot telepített a mérőtelep völgyébe, a Vár völgyébe, amely így a kisvízgyűjtőn végzett kutatások kiemelt részvízgyűjtője lett. Tavaly tavasz óta az eszközpark folyamatosan fejlődött, meteorológiai és vízrajzi állomások telepítésére került sor. A meteorológiai állomásokat csapadékmérő, talajnedvesség-, szélirány-, sebesség-, globálsugárzás-, páratartalom- és léghőmérséklet-mérő szenzorokkal szerelték fel, vízügyi ágazati támogatással pedig több mobil csapadék- és talajnedvesség-mérő automatát sikerült beszerezni. A mérőtelep meteorológiai kertjében üzemel egy aszálymonitoring állomás, valamint helyet kapott egy cseppspektrummérő berendezés »

(disdrometer) is. Utóbbi a csapadék különféle jellemzőinek mérésével (például halmazállapot, méret, tömeg, sebesség) különböző kategóriákba képes sorolni a csapadékokat (például hó, havas eső, jégeső). A szakemberek a területről lefolyó vizeket jelenleg négy vízrajzi állomáson mérik, ahol folyamatos a vízállások regisztrálása. Kalibráló mérésekkel igyekeznek pontos vízállás-vízhozam összefüggést felállítani ezekre a szelvényekre. A kísérleti vízgyűjtőn öt Bsc-, két Msc-hallgató, és három PhD-hallgató végez és végzett kutatást, de ÚNKP- és TDK-munkák kutatási programját is érinti a területen folyó tevékenység. A kísérleti vízgyűjtő azért is fontos a szakma számára, mert ezáltal a csapadék és a lefolyás kapcsolatát kisebb léptékben, nagyobb részletességgel lehet vizsgálni, mint az országban bárhol máshol. Az ehhez szükséges mérőrendszer folyamatos kiépítés és fejlesztés alatt van, így nyomon lehet követni a vízgyűjtő erő hatásokat és a vízgyűjtő arra adott válaszait. A szakemberek bíznak abban, hogy a monitoringrendszer segítségével képesek lesznek a vízgyűjtőn lévő vízkészletek és az azokat befolyásoló környezeti tényezők térbeli és időbeli változásának mérésével a vízgyűjtő „lélektanát” megérteni, ezzel új szintre emelni jelenlegi ismereteiket. A cél tehát biztosabb és pontosabb összefüggések felállítása a hegy- és dombvidéki kisvízgyűjtők vízjárásának tudományos igényességű leírására. A mérési adatok közvetlenül hasznosulnak a modellfejlesztési tevékenységekben, így a vízügyi ágazati modellek fejlesztését is segíteni tudják, ezzel megteremtve a sikeres vízkárelhárítás és vízkészletekkel való gazdálkodás hatékonyabb megvalósítását. ●

Szöveg: Koch Dániel, Majer Fruzsina Kata
Fotó: Koch Dániel, Majer Fruzsina

A MAGYAREGREGYI MÉRŐTELEP TÖRTÉNETE

A Nemzeti Községi Központ Víztechnológiai Karának jogelőd intézményeiben először a Zsuffa István vízügyi ágazati tevékenységének köszönhetően kiépült Bakonyánai Kísérleti Vízgyűjtőn szervezték meg a hidrometria gyakorlati oktatását. Az első mecseki mérőgyakorlatokra 1968–69-ben, Mecseknádasd térségében került sor, majd 1970-től Magyaregreden, a Dél-dunántúli Vízügyi Igazgatóság Vízrajzi Kísérleti Telepe adott otthont a gyakorlat kisvízi vízgyűjtőfeltárási részének. A telepen az első években a ma is álló, 1970–71-ben épült kis ház mellett az udvaron, katonai sátrakban, vaságyakon „laktak” a mérőgyakorlat résztvevői, így az oktatók is. A jelenlegi főépület az 1980-as évek első felében épült meg, a beruházáshoz és a későbbi korszerűsítéshez a jogelőd intézmény anyagilag is hozzájárult. A vízügy a telepet a mérőgyakorlatok idejére a jogelőd rendelkezésére bocsátotta, majd a rendszerváltás után a hozzá tartozó telekkel együtt teljesen a bajai vízügyi képzőhely tulajdonába adta. A telep ezután Zsuffa István kezdeményezésére felvette a Lászlóffy Woldemár nevet, ezzel is tisztelve a „magyar föld hidrológusa” előtt. A mérőgyakorlatok máig alkalmazott egységes programját Zsuffa István dolgozta ki az 1970-es évek elején, amihez nagy segítséget kapott többek között Eszék Ottó és Virág Mihály hidrológusoktól. A mérőtelepen az 1970 óta Baján végzett építőmérnök-hallgatók mindegyike, a környezetmérnök-hallgatóknak pedig a nagyobb része megfordult. Az 1990-es évek közepéig a napjainkban újraindítani tervezett szarvasi vízgazdálkodási és meliorációs képzés, valamint a VITUKI nemzetközi hidrológus-továbbképző tanfolyamának hallgatói is itt tartották mérőgyakorlatukat, több vízügyi szakközépiskola, valamint külföldi partnerintézményeink diákjai is rendszeresen itt tanulják a vízrajzi mérések terepi tudnivalóit. A VTK intézményei rendszeresen szerveznek a telepen nemzetközi vízrajzi továbbképzést, nyári egyetemeket is.

Sziebert János, Dr. Tamás Enikő Anna

A KISVÁROS DICSÉRETE

Biztonság, nyugalom, élhetőség, falusi vonások, együttműködés – egy kisváros hívószavai. Ezeket az aspektusokat tárja elénk A kisváros dicsérete című kötet, amelynek szerkesztésében, írásában a Nemzeti Községi Központ Víztechnológiai Kar kutatói is részt vettek. A mű a városfejlesztés, az élhetőség és a közösségi várostervezés témakörében szolgálhat tanácsként az ezzel foglalkozó szakemberek, de akár laikusok számára is.

Európában a lakosság háromnegyede él városokban, ebben egyelőre csak az amerikai kontinens előz meg bennünket. Közben tör fel Ázsia is, és a számítások szerint valamikor 2050 táján lekörözi a jelenlegi első két helyezettet. Az európai ember számára korántsem mindegy, milyen minőségben él egy városi környezetben, a nyugalom és biztonság a legfőbb hívószavak az esetében. *A kisváros dicsérete* című könyv a címben hivatkozott településtípus titkait fűrkészi, a művet nemrégiben online bemutató formájában ismerhette meg a közönség. A könyvbemutatóra igyekezve csodálkozott rá az egyik szerkesztő, Tóbiás Krisztián a kisváros fontos értékére: amíg a nagyváros tele van váratlan (például forgalmi) meglepetésekkel, a kisváros a kiszámíthatóságra és az előrelátható szituációk meglétére épül. Egy kisvárosban ugyanis biztosan nem találkozni olyan mértékű útfelbontással, mint például a fővárosi Üllői úton, így ha a bemutató egy ilyen településen lett volna, szinte biztos, hogy nem kezdődik késve a rendezvény. A megmosolyogtató intermezzo célja a kétfajta életmód különbségének megvilágítása volt.

A bemutatott mű egy balatonfüredi konferencia folyamánya, megírását a város és a Balatonfüred Városért Közalapítvány mozdította elő. Egyik szerkesztője, Hörcher Ferenc, az NKE Eötvös József Kutatóközpont Politika- és Államelméleti Kutatóintézetének igazgatója, aki – saját bevallása szerint nem függetlenül attól, hogy édesanyja építész volt – filozófusként érdeklődik az urbanizáció jelensége és az emberi közösségek modernizációs változásai iránt. „A város alapvetően olyan polgárok közössége, akik a saját hagyományaikat és a saját örökségüket komolyan veszik, fontosnak tartják és ápolják, ebből indulnak ki hétköznapi közös ügyeik intézése során” – fogalmazta meg a modernizáció kora előtti „kisváros” definícióját az igazgató, felvetve a kérdést, hogy vajon mi a helyzet a posztmodern korszakában? *A léptékhelyes város dicsérete* című tanulmányában Hörcher Ferenc a nemrég elhunyt konzervatív filozófus, Sir Roger Scruton vonatkozó írásaira támaszkodva a „közizlés” fogalmára helyezi a hangsúlyt, aminek egy város, egy utca, egy ház tervezésekor fontos szerepet kell kapnia. E kérdésfelvetés a környezetpszichológia kevésbé ismert világába repít. Düll Andrea környezetpszichológus szerint ez a tudományterület néhány éve szoros kapcsolatban van a kisvárosról való gondolkodással, amelynek – megfogalmazása szerint – „élettani előnye” a biztonságos, kiismerhető volta. Emellett a környezetpszichológia ráirányítja a figyelmet arra is, hogy a városra mint az emberi élet színterére hajlamosak vagyunk úgy nézni, hogy elfeledkezünk lakóiról,

magáról az emberről. A pszichológus szerint a könyv remek gondolatébresztő ezen tényezők vizsgálatához, de akár olyan további gondolkodásnak is alapja lehet, hogy a kisváros nyújtotta biztonság milyen mértékben válhat monotóniává. Kiemelt fontosságú a kisváros és a nagyváros együttműködésének kérdésköre, különösen napjaink történéseinek fényében. Tavasszal a koronavírus okozta világjárvány lezárásainak időszakában a nagyvárosok is kiürültek, megszűnt az áramlás nagyváros és vidéke között, ami vállalkozások, egzisztenciák összeomlását okozta. Kocsis János Balázs szociológus, a Magyar Urbanisztikai Társaság alelnöke szerint a történetek rávilágítanak a kisvárosok és a nagyobb központok, de akár a városi térségek közötti együttműködés fontosságára is. Körmendy Imre építész-urbanista pedig, aki egyben a kötet harmadik társszerkesztője, a polgári öntudattal átható, civil, közösségi várostervezést elemzi tanulmányában. Mint a bemutatón megerősítette: az együtt gondolkodás, a közös cselekvés és a szolidaritás a feltétele annak, hogy egy városi sorsközösség jöjjön létre az ott élők közül, akik nem pusztán elszennvedői közös sorsuknak. „*Olyan a társadalom, mint a család. Kisgyermekkortól be kell vonni őket a döntésekbe*” – ez a feladata a városépítésnek a tanulmány szerint. *A kisváros dicsérete* című mű számos egyéb tanulmányt is tartalmaz egyebek mellett az országépítés és a városok kapcsolatáról, az alföldi tanyavilágról, a modern városépítés gyökereiről és a kisebb települések sikerességének titkairól. Mester Béla *A város és vidéke a nemzeti kultúrában* című bevezető tanulmányában például Hetényi Pál 19. századi református lelkész, író segítségével ír a városok lehetőségeiről az országépítés és nemzetegyesítés ügyében. Már ekkor megjelenik a polgáriasodás gondolata, pontosabban az ezzel kapcsolatos ellenállás a városok lakossága részéről. Kovács Gábor *Országépítés városokkal – regionalitás, demokrácia, közigazgatás Bibó István koncepciójában* című művében az alföldi tanyavilágot a mezővárosok elengedhetetlen részeként írja le, és megőrizendő „hungarikumként” tekint rá. Weninger Sándor, a Nemzeti Közszolgálati Egyetem doktoranduszhallgatója pedig a modern városképről ír, amelynek gyökerei a 19. században is jelen voltak Budán, Pesten, de akár korábban is a Felvidék neves városaiban, egyebek mellett Kassán vagy Eperjesen. A kötet zárásaként Laczkó-Albert Elemér az Erdélyben található Gyergyóremete példáján keresztül igyekszik bemutatni a kistelepülések sikerességének receptjét. A rendszerváltoztatás után háttérbe került az urbanisztika, azaz a települések, településrészek, térségek fejlesztésére

irányuló tervezés. Hörcher Ferenc szerint a könyv szándéka éppen az, hogy ezen kihívásokkal szembesítsen. Az aktuális járványhelyzetnél maradván pedig talán érdemes egy kisváros nézőpontjából is végiggondolni, mit jelentett a járvány általi „megfagyása a világnak”. Düll Andrea szerint, akik megélték, megélik ezt az időszakot, szembesülnek a bezártsággal, elmagányosodással is, a kisvárosok pedig ennek feloldására kínálnak számos alternatívát. A járvány egyik feltűnő következménye, hogy egyre több nagyvárosi vesz magának ingatlant, kertet a kisvárosokhoz tartozó övezetekben. A kötet tehát a közösségi együttélés legaktuálisabb problémáival szembesít bennünket. ●

Szöveg: Tasi Tibor

MÉLYPONTRÓL A DICSŐSÉGBE

A trianoni békediktátum döntései nyomán a magyar haderő két évtizeden keresztül a Kárpát-medencei régió leggyengébbje volt, ennek ellenére az 1930-as évek végére olyan honvédséget sikerült szervezni, amely eredményesen oldotta meg feladatait, így például 1938–1941 között visszafoglalta a békeparancs által elcsatolt területeket. A különböző neveken emlegetett magyar haderő Trianon katonai következményeinek elképesztő terhe alatt görnyedt, hogy aztán – ha átmenetileg is, de – valósággá változtassa a revízió gondolatát.

A Nemzeti Hadsereg vezérkara 1921-ben

1919. augusztus 1-jén véget ért a Tanácsköztársaság rövid időszaka, ami után három hatalmi centrum alakult ki Magyarországon: az egyik a fővárosban, a másik a román haderő által megszállt keleti területeken, a harmadik pedig Szegeden, az ellenforradalmi kormány székhelyén. Utóbbi tömörülés tagja volt Horthy Miklós, aki hadügyminiszterként 1919. június 6-án Nemzeti Hadsereg felállításáról intézkedett. Katonáit darutollukról lehetett felismerni. Horthy eredményes munkát végzett: a kényszersorozásoknak köszönhetően 30 ezer fős haderőt sikerült szervezni, amelynek élén november 16-án bevonult Budapestre, ahonnan azelőtt két nappal távoztak a megszálló román erők. Megkezdődhetett az a politikai konszolidáció, amelynek eredményeként még novemberben megalakult a Huszár Károly vezette kormány, a Nemzetgyűlés pedig Horthy Miklóst választotta kormányzónak. „A haderőszerzés folytatódott, hét katonai körzet alakult, és 1920 őszére 115 ezer fős, gyengén felfegyverzett hadsereg állt rendelkezésre” – mondta a Ludovika Szabadegyetemen tartott előadásában Balla Tibor alezredes, az NKE Hadtudományi és Honvédtisztképző Karának kutatóprofesszora. A Nemzeti Hadseregnek előre nem látott feladatokkal is meg kellett küzdenie az átmeneti időszakban. A Svájcban élő volt magyar király, IV. Károly ugyanis először 1921. március 26. és április 5. között próbált meg visszatérni a hatalomba, de az antant és a kisantant tiltakozására meghátrált. Károly 1921. október 20-án ismét visszatért, 21-én Sopronban új kormányt nevezett ki, a hozzá csatlakozott néhány dunántúli helyőrség csapataival a fővárosba indult. 1921. október 23–24-én, a budaörsi csatában a kormánycsapatok megállították, Károlyt Tihanyba, majd Madeira szigetére szállították. 1921. november 6-án elfogadták a Habsburg-ház trónfosztásáról szóló törvényt. A hadseregszervezést derékba törték a trianoni békediktátum katonai rendelkezései. A békeparancs 102–143. cikkelye értelmében megszűnt az általános had- és védkötelezettség, az önkéntesekből álló zsoldoshadsereg létszámát 35 ezer főben állapították meg. Meghatározták a felállítható alakulatok, a tisztek (1750 fő), altisztek (2334 fő) és legénység (31 ezer fő) számát. Az újonnan avatott tiszteknek 20, az altiszteknek és a toborzott legénységnek 12 évet kellett szolgálni, a már a hadseregben működő tiszteknek 40 éves korukig annak kötelékében kellett maradniuk. Mindennek az lett a következménye, hogy a férfi lakosság kis része kaphatott csak kiképzést, tilos volt tartalékos tisztikar és legénység, továbbá hadkiegészítő parancsnokságok fenntartása. Egyetlen tisztképző intézmény maradt, a ma a Nemzeti Közszolgálati Egyetemnek otthont adó Ludovika Akadémia, ahol a jelöltek számának arányban kellett állnia a tisztikarban jelentkező üresedésekkel. A békediktátumban megállapították a sereg- és csapattestek legnagyobb és legkisebb létszámát, és megtiltották a vezérkar létrehozását vagy fenntartását. A fegyverzet mennyiségét és

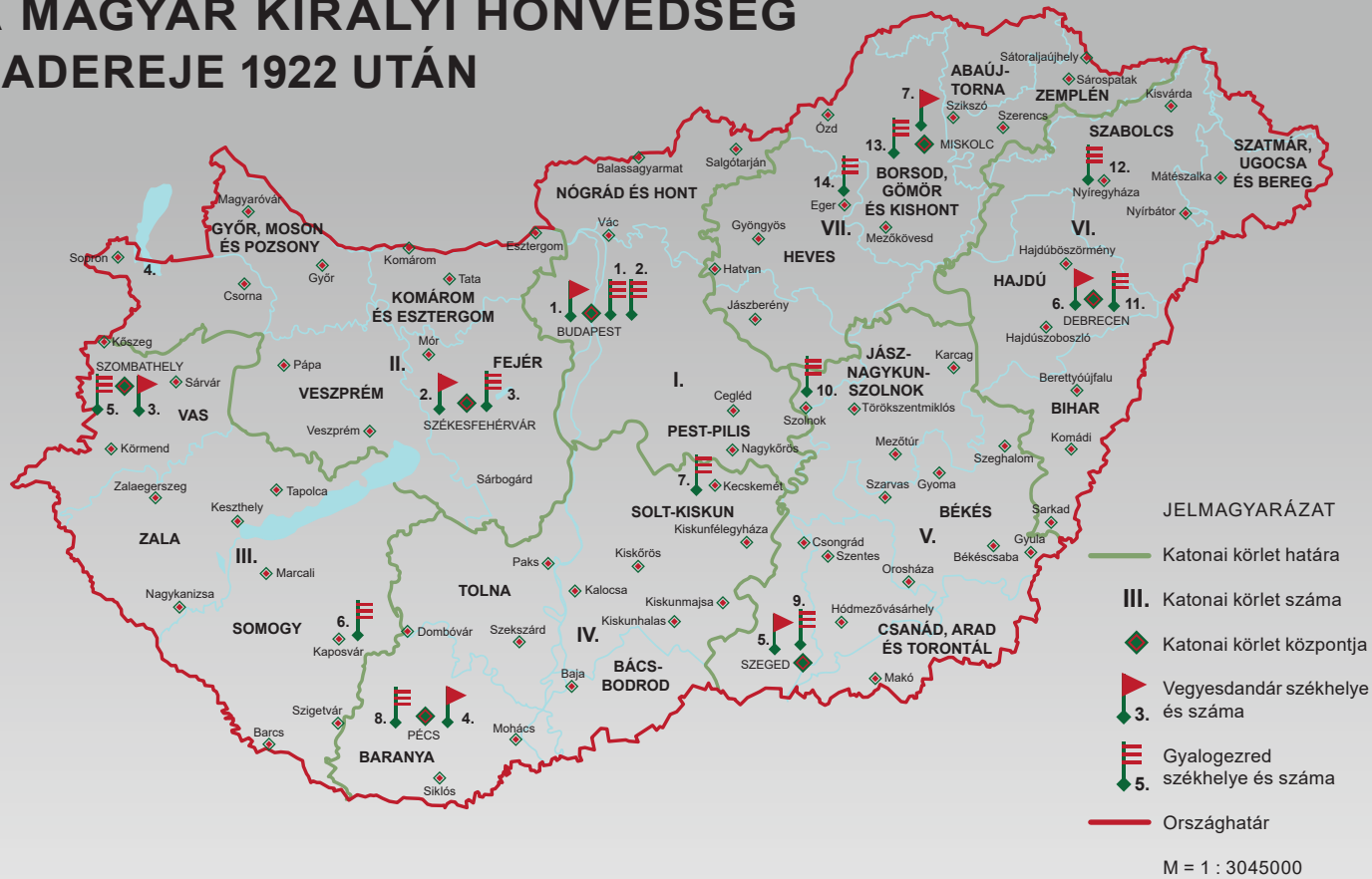
minőségét is korlátozták: nem engedték a harcokocsik, a páncélos járművek, a lángszórók, a hadihajók, a tengeralattjárók, a repülőgépek, a kormányozható léghajók, a vegyi fegyverek, a 10,5 cm-nél nagyobb űrméretű lövegek rendszeresítését. A fegyver-, lőszer- és hadianyaggyártás egy állami üzemben volt lehetséges, amely évente két löveget és két aknavetőt gyárthatott. A Dunai Flottillát ki kellett szolgáltatni a szövetségeseknek, három dunai felderítőnaszádot engedélyeztek. A trianoni békediktátumot 1921. július 26-án iktatták törvénybe (1921. évi XXXIII. tc.), annak katonai rendelkezéseit 1922 májusáig kellett végrehajtani. Ettől az évtől kapta meg a Honvédség a „Magyar Királyi” jelzöt, és lépett a Nemzeti Hadsereg helyébe. A katonai körleteket megszüntették, katonai közigazgatási központokban hoztak létre hét vegyesdandárt. A honvédség irányító szervei a honvédelmi miniszter, a honvédség főparancsnoka, a vezérkarfőnök lett. A kemény rendelkezések

Horthy Miklós bevonulása Budapestre 1919. november 16-án

bújtatót ellenreakciót váltottak ki, amely a különféle alakulatok rejtésében nyilvánult meg. Pontosabban az volt a jó, ha ezek nem nyilvánultak meg, azaz elkerülték a szövetséges ellenőrök figyelmét. Az ilyen irányú törekvések már 1921 februárjától a 85 ezer fős Nemzeti Hadseregben elkezdődtek. A vezetés célja: a létszám feletti rejtett alakulatok felállítása, a felesleges fegyver- és lőszerkészlet elrejtése, a revíziós törekvések támogatására alkalmas haderő további kiépítése, amelyeknek számos eszköze volt. Pontos adatok vannak például arról, hogy a 30 ezer főben maximált egyéb fegyveres testületek, azaz a rendőrség, a csendőrség, a folyamőrség és a vámőrség keretein belül 3400 főt sikerült elrejtetni. A budapesti rendőrtartalék keretében 1923 novemberéig ezer, egy évre rá a Rendőrújonek Iskolában 900 fő elrejtése sikerült. Az engedélyezett 1750 fős létszámon felüli tisztii állományt „rangosztályba sorolt közigazgatási alkalmazottak” elnevezéssel rejtették el. A honvéd vezérkart a HM VI. Csoporthonvédség alatt »

A MAGYAR KIRÁLYI HONVÉDSÉG HADEREJE 1922 UTÁN

bújtatták, a vezérkari tisztképzés a Ludovika Akadémia Tiszti Továbbképző Tanfolyamán, majd a Budapesti Szabályzatismertető Tanfolyamon zajlott. A nem engedélyezett fegyverzetet, köztük a repülőgépeket, páncélosokat a kereskedelmi repülés és a karhatalmi alakulatok keretében rejtették el. Bár a trianoni békediktátum aránytalanul szigorú rendelkezéseket rótt az országra és írt elő a haderő számára, mégis meglehetősen hamar sikerült rést ütni rajta. 1921. október 13-án ugyanis aláírták a velencei egyezményt a Magyarország és Ausztria közötti országhatárról. Decemberben Sopron és környékének hovatartozásáról népszavazás döntött, aminek következtében 257 négyzetkilométer terület maradt Magyarország része. A határkijelölés során még tíz falu maradt magyar, míg öt az osztrák oldalon. A honvédség korlátozott fejlesztése 1927, a francia, olasz, brit és amerikai tagokat a soraiiban tudó Katonai Ellenőrző Bizottság mandátumának megszűnése után kezdődhetett meg. 1932 nyarán bevezették az általános hadkötelezettséget, amely 12 hónapos szolgálati időt írt elő, a létszám 1938 őszére 107 ezer főre nőtt. Ezzel együtt a fegyverzet mennyisége és minősége is pozitív irányba változott: külföldi licencek alapján megindult a hazai előállítás,

például tüzérségi lövegek gyártása. Olaszországból repülőgépek, kisharcokcsik, tüzérségi vontatók érkeztek, Németországból könnyűtarackok, páncéltörő ágyúk, felderítő és bombázó repülőgépek, míg Ausztria 42 ezer puskát adott át. 1937-re a Honvédség létszáma elérte a 85 ezer főt, ami a békediktátum aláírása előtti nagyságrend. A fejlesztések célja az volt, hogy a Honvédség képes legyen támadó háborúra a kisantant egy vagy több állama ellen. „A győztesek elérték céljukat” – összegezte Trianon katonai következményeit Balla Tibor alezredes. Az ország 35 ezer fős hadserege csak rendfenntartásra volt alkalmas, támadó hadműveletekre egyáltalán nem, ezzel két évtizeden keresztül a Kárpát-medencei régió leggyengébb hadserege maradt. A haderő akkoriban az ország eredményes védelmére sem volt képes, gyengesége a politikai döntések meghozatalára is kihatott. Ennek ellenére 1938-ra „kimászott a gödörből”, kézzelfogható eredményeket ért el. Még abban az évben visszafoglalta a Felvidéket, 1939-ben Kárpátalját, 40-ben Észak-Erdélyt, rá egy évre pedig a Délvidéket. ●

Szöveg: Tasi Tibor • Fotó: wikipedia.hu

FÉLELEM

– Trump a Fehér Házban

Bár az amerikai közvélemény is elég megosztott Donald Trump elnöki tevékenységével kapcsolatban, a róla szóló filmek, könyvek mindig nagy érdeklődést váltanak ki bárhol a világon. A híres (avagy sokak számára hírhedt) tényfeltáró újságíró, Bob Woodward ezúttal Donald Trump elnöki munkájába enged betekintést, felfedve sok zűrzavaros, rejtett titkát a Fehér Háznak.

Robert Upshur Woodward kétszeres Pulitzer-díjas amerikai újságíró, a *Washington Post* társzerkesztője Nixontól Obamáig nyolc elnök kormányzását követte végig, és leplezte le a titkolni kívánt részleteket a nagyközönség előtt. Az író először 1973-ban tüntetett ki, amikor szerzőtársával, Carl Bernsteinnel közösen göngyölítették fel a Watergate-ügyet, Richard Nixon elnök ügyes-bajos dolgait. Legutóbbi, 2018-as bestsellere Donald Trump elnök életét tárja fel, saftos részleteket bemutatva a Fehér Ház és a világpolitikát is igazgató stábjá munkájáról.

„Az igazi hatalom – nem szívesen használom ezt a szót – a félelem” – nyilatkozta egy 2016-os, választási kampány alatt készült interjújában a később elnökké lett üzletember, akinek stílusa és kijelentései már a megválasztása utáni első évben felkeltették a világ figyelmét, és egyre többen tették fel a kérdést: ki is az az ember, akit az Egyesült Államok a Fehér Házbba költöztetett? Bob Woodward nagyon hamar előállt egy meggyőző válasszal, mikor 2018-as könyvével az amerikai (és globális) politika döntéseinek színterére, az Ovalis Irodába kalauzolta az olvasókat, részletekbe menően feltárva, miként döntött az elnök a legfontosabb gazdasági, katonai és külpolitika ügyekben. Belső forrásoktól szerzett információk, interjúk, dokumentumok és hangfelvételek alapján készült el a mű, amely a Fehér Házban zajló vitákat és a döntéshozatali folyamatok „nehézségeit” tárja az olvasó elé. A „Félelem” betekintést enged az Egyesült Államok Észak-Koreával, Afganisztánnal és a Közel-Kelettel kapcsolatos külpolitikájába, az Oroszországot és Iránt érintő felettébb kényes kérdések hátterébe, de az Észak-atlanti Szerződés Szervezetét (NATO) érintő kritikák kapcsán is számos rejtély kerül napvilágra. Az amerikai társadalmat is hideg zuhanyként érte a könyv, amely olyan részleteket tárt fel a védővámok, a bevándorlás vagy éppen az adótörvények és a klímaváltozás kapcsán zajló vitákról, a döntések mögött megbúvó érdekekről, hogy még a legbiztosabb szavazókat is olykor gondolkodóba ejtette. Bár a lap megjelenésekor már tudjuk, ki a következő amerikai elnök, az eredménytől függetlenül is érdemes kézbe venni Woodward könyvét, ha mélyebb betekintést szeretnénk kapni Donald Trump gondolkodásába. ●

Szöveg: Zavodnyik Blanka

David Attenborough

EGY ÉLET A BOLYGÓNKON

A film egy közel másfél órás tanúvallomás korunk környezeti problémáiról, szembesítve a Föld társadalmát azzal, hogy az elmúlt évtizedekben miként tette (tettük) tönkre bolygónkat.

Egyszerre gyönyörű és rémisztő, egyszerre mai és múltbéli, valamint személyes és univerzális is: ezekkel a jelzőkkel lehetne a legjobban leírni David Attenborough legutóbbi dokumentumfilmjét, amely október óta megtekinthető az egyik legnépszerűbb filmes streamingszolgáltató kínálatában. A természettudós, környezetvédő (és az utóbbi időben influenszerként is megjelenő) Attenborough ezúttal egy sokkal személyesebb hangvételt üt meg a filmben, amikor saját életét és pályájának fontosabb állomásait felhasználva szemlélteti velünk (avagy inkább magunkkal), hogy az elmúlt közel 70 évben miként tettük tönkre az életet adó Földet. Ez a természetfilm más, mint a dokumentumfilmes korábbi alkotásai, mert középpontjában nem a lélegzetelállító tájak, a különleges élővilág és a természet rejtett kincsei állnak, sokkal inkább a tények és az elmúlt évszázad, amely nem csak a jelent, hanem a jövőt is meghatározza. Ebben a filmben nem vonják el

a néző figyelmét a szemet gyönyörködtető képsorok a makacs igazságról, amelyet már nem csak a filmvásznon igyekeznek átadni a természettudós, hanem a közösségimédia-felületek erejével is. A 94 éves Attenborough az Instagram-oldalon és a YouTube videómegosztó portál segítségével igyekeznek minden korosztályhoz eljuttatni üzenetét, de az elmúlt időben egyre több nyilvános szereplést is vállal: felszólalt az ENSZ-klímacsúcson, a davosi Világgazdasági Fórumon, és immár nagy filmes streamingszolgáltatók segítségével készít többmillió nézős nézettségű természetfilmeket. A film zárógondolataiban Attenborough javaslatot tesz arra, miként lehet lassítani az évtizedek óta zajló, pusztító folyamatot: a kulcs az „újjaszületés”, hangsúlyozza a természettudós. Intézményes formában kell megteremteni a lehetőséget annak, hogy a biodiverzitás új erőre kapjon, és a jelenlegi fogyás helyét ismét átvegye a sokszínű természet. Bár a film a vállalatok és egyes iparágak felelősségét emeli ki, végig ott motoszkál a képkockák között, hogy az egyes embereknek is megvan a saját felelősségük, és igenis tehet azért az emberiség, hogy új irányba terelje a változásokat. A film végén azt is láthatjuk, van megoldás arra, hogy megújuljon a természet, és „elnapoljuk” nemcsak a növény- és állatvilág, de saját magunk felszámolását is. ●

Szöveg: Zavodnyik Blanka

A Ludovika Egyetemi Kiadó tudományos ismeretterjesztő podcastcsatornája

tudományos és közpolitikai kérdések közérthetően

„Azt szeretném elérni, hogy (...) az egyetemi kollégák, oktatók és kutatók minél szélesebb kört legyenek képesek megszólítani.”

(Koltay András, az NKE rektora)

Podcastcsatornánkat követheti **SoundCloudon**, **Spotifyon** és **YouTube-on**.

www.ludovika.hu

Elsősorban a jövődiplomáciai attasék számára nyújt segítséget a kézikönyv, amely a Magyar Diplomáciai Akadémia, a Külügyi és Külgazdasági Intézet, a Nemzeti Közszolgálati Egyetem, valamint a Budapesti Corvinus Egyetem oktatóinak támogatásával és közreműködésével készült. Legfőbb célja, hogy segítse a folyamatok és összefüggések megértését, valamint az átadott ismeretek készsége, gyakorlati alkalmazhatóságát.

Részletek a www.ludovika.hu oldalon.

www.ludovika.hu
📱📖 Ludovika Egyetemi Kiadó

NKE Könyvesbolt

Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Oktatási Központ
1083 Budapest, Üllői út 82. • Tel.: 06-1-432-90-00/20-444 • E-mail: vasarlas@ludovika.hu
Nyitvatartás: hétfőtől csütörtökig: 7.30–16.00-ig, pénteken: 7.30–13.30-ig